

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.010.04.2021

Małgorzata Grabowska
Dyrektor
Dom Dziecka „Hanka” w Dębicy
ul. Gawrzyłowska 33, 39 - 200 Dębica

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/089 Realizacja zadań opiekuńczo-wychowawczych w domach dziecka.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Dom Dziecka Hanka w Dębicy ¹ , ul. Gawrzyłowska 33, 39 - 200 Dębica.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Małgorzata Grabowska Dyrektor Domu Dziecka „Hanka” w Dębicy od 1 grudnia 2006 r., zwana dalej Dyrektorem.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Zgodność organizacji procesu udzielania pomocy w domach dziecka z obowiązującymi przepisami prawa.2. Działania opiekuńczo-wychowawcze realizowane w domach dziecka.3. Działania w domach dziecka podejmowane w związku z wystąpieniem sytuacji epidemicznej spowodowanej COVID-19.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019 - 2021 (do dnia zakończenia kontroli) ² .
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie.
Kontroler	Agnieszka Pomykała, starszy inspektor k. p., upoważnienie do kontroli nr LRZ/56/2021 z dnia 6 maja 2021 r.

(akta kontroli str. 1 - 3)

¹ Dalej: Dom Dziecka, Dom Dziecka „Hanka” lub Placówka.

² Z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, które miały wpływ na działalność jednostki w zakresie objętym kontrolą.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Dom Dziecka „Hanka” prawidłowo realizował działania opiekuńczo-wychowawcze. Proces udzielania pomocy został zorganizowany zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi. Dostosowanie regulaminu organizacyjnego do nowych standardów, w tym m.in. w zakresie liczby i wieku dzieci nastąpiło po ponad dwóch miesiącach od podziału Placówki. W Domu Dziecka zapewniono niezbędne warunki organizacyjne, kadrowe i lokalowe do należytej realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych.

Realizowane działania opiekuńczo-wychowawcze były adekwatne do zdiagnozowanych potrzeb dzieci, odpowiadały problemom i działaniom wskazanym w m.in. w diagnozach psychofizycznych i planach pomocy. Osoby pracujące z dziećmi spełniały wymogi wynikające z przepisów *ustawy o pieczy zastępczej*⁴. Dzieciom wymagającym pomocy psychologicznej - w sytuacji niezapewnienia jej w Domu Dziecka, z powodu niezatrudnienia psychologa - umożliwiano korzystanie z pomocy psychologa w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Dębicy.

W Placówce prowadzono adekwatne do potrzeb działania reintegracyjne, których celem było umożliwienie powrotu dzieci do rodzin biologicznych. Nie ograniczały się one do umożliwienia kontaktu dzieci z rodzicami, lecz polegały na także na podejmowaniu szeregu działań ukierunkowanych na naprawę sytuacji rodzinnej.

Oprócz standardowych obowiązków dotyczących wyznaczania opiekuna usamodzielnienia i opracowania programu, w Placówce prowadzono działania zmierzające do usamodzielnienia wychowanków według *Programu przygotowującego wychowanków Domu Dziecka „Hanka” do samodzielności „Ku dorosłości”*⁵ umożliwiające dzieciom nabycie umiejętności dostosowanych do ich wieku i możliwości. W Domu Dziecka prawidłowo realizowano wprowadzone wewnętrzne procedury dotyczące postępowania w trakcie epidemii COVID-19 oraz otrzymywane w tym zakresie zalecenia. Zapewniono dzieciom odpowiednie warunki i sprzęt do kontynuowania edukacji w formie zdalnej oraz zabezpieczono wystarczającą ilość środków ochrony osobistej.

Stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości polegały na: sporządzaniu diagnoz psychofizycznych ze zwłoką wynoszącą nawet 49 dni od momentu przyjęcia dziecka do Placówki, nieprowadzeniu arkuszy badań i obserwacji psychologicznych, dokonywaniu okresowych ocen sytuacji dziecka z niezachowaniem ustawowego terminu, niezapewnieniu wymaganej przepisami *rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej* opieki w godzinach nocnych, co najmniej dwóch osób, wyznaczeniu w jednym przypadku opiekuna usamodzielnienia oraz opracowaniu indywidualnego programu usamodzielnienia z naruszeniem terminów wynikających z przepisów *ustawy o pieczy zastępczej*.

⁴ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm., dalej: *ustawy o pieczy zastępczej*.

⁵ Zarządzenie nr 4 Dyrektora Domu Dziecka „Hanka” w Dębicy z dnia 1 września 2015 r. w sprawie wprowadzenia programu przygotowujących wychowanków Domu Dziecka „Hanka” w Dębicy do samodzielności oraz planu zajęć wychowawczych, kulturalnych i specjalistycznych, dalej: *Program „Ku dorosłości”*

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Zgodność organizacji procesu udzielania pomocy w domach dziecka z obowiązującymi przepisami prawa.

Opis stanu faktycznego

1.1. Dom Dziecka działał na podstawie zezwolenia Wojewody Podkarpackiego z 7 grudnia 2010 r.⁶, jako całodobowa placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego. Zgodnie z zezwoleniem, Regulaminem z 11 lutego 2015 r.⁷ oraz Statutem z 20 marca 2015 r.⁸, jako placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego miała zapewniać dziecku całodobową opiekę i wychowanie, zaspokajać jego niezbędne potrzeby emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne. Ponadto Placówka miała realizować przygotowany plan pomocy dziecku, umożliwiać kontakt dziecka z rodzicami i innymi bliskimi (chyba, że sąd postanowił inaczej), podejmować działania w celu powrotu do rodziny, zapewniać dostęp do kształcenia dostosowanego do wieku i możliwości rozwojowych, obejmować działaniami terapeutycznymi oraz zapewniać korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych. Placówka dysponowała 24 miejscami. Rada Powiatu Dębickiego 5 października 2020 r., w związku z koniecznością ograniczenia do 14 miejsc, podjęła uchwałę⁹ w sprawie przekształcenia Domu Dziecka „Hanka” w Dębicy poprzez wydzielenie z niego nowej jednostki organizacyjnej - Domu Dziecka „Jaś” z dniem 1 stycznia 2021 r. W związku z utrudnieniami spowodowanymi epidemią COVID-19 w działaniach mających na celu zmniejszenie liczby dzieci w Placówce do 14, Starosta Powiatu Dębickiego¹⁰ wystąpił 1 grudnia 2020 r.¹¹ do Wojewody Podkarpackiego o wydłużenie terminu na dostosowanie w zakresie liczby dzieci do 28 lutego 2021 r. Wojewoda Podkarpacki wyraziła zgodę¹² na wydłużenie terminu zgodnie z ww. wnioskiem Starosty. Z dniem 1 marca 2021 r. dokonano wyodrębnienia z Domu Dziecka „Hanka” nowej jednostki - Domu Dziecka „Jaś”. Zarząd Powiatu Dębickiego uchwałą z dnia 13 maja 2021 r. nadał Domowi Dziecka „Hanka” nowy regulamin organizacyjny, według którego w Placówce w tym samym czasie mogło przebywać 14 dzieci. Dom Dziecka „Hanka” funkcjonował na podstawie statutu nadanego przez Radę Powiatu Dębickiego w 2015 r.

(akta kontroli, str. 4 - 35, 40 - 44, 58 - 65)

Od 1 stycznia 2019 r. do 7 czerwca 2021 r. w Placówce przebywało pięcioro dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności, z tego:

- jeden wychowanek z orzeczeniem o niepełnosprawności w związku z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym polegającą na osłabieniu funkcji poznawczych i percepcyjnych, został umieszczony w Placówce z rodzeństwem w dniu 8 września 2010 r. na podstawie postanowienia Sądu

⁶ Decyzja z 7 grudnia 2010 r. znak; S.I-9036-16/10.

⁷ Uchwała nr 22/2015 Zarządu Powiatu Dębickiego z dnia 11 lutego 2015 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu Organizacyjnego Domu Dziecka „Hanka” w Dębicy, zmieniona Uchwałą nr 429/2021, dalej: regulamin organizacyjny.

⁸ Uchwała Nr V.38.2015 Rady Powiatu Dębickiego z dnia 20 marca 2015 r. w sprawie nadania Statutu dla Domu Dziecka „Hanka” w Dębicy.

⁹ Uchwała Nr XXII.184. 2020 Rady Powiatu Dębickiego z dnia 5 października 2020 r. w sprawie przekształcenia Domu Dziecka „Hanka” w Dębicy poprzez wydzielenie z niej nowej jednostki organizacyjnej oraz zapewnienie wspólnej obsługi administracyjnej, finansowej i organizacyjnej placówek opiekuńczo-wychowawczych.

¹⁰ Dalej Starosta.

¹¹ Pismo znak; DDH 071-33/2020.

¹² Pismo znak: S-I.9421.3.31.2020.EJ z 14 grudnia 2020 r.

Rejonowego w Dębicy i skierowania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Dębicy (PCPR). Przebywał w Placówce do 31 sierpnia 2020 r., kiedy się usamodzielniał. W trakcie pobytu w Domu Dziecka zapewniono wymagane zajęcia terapeutyczne (w tym: terapię zajęciową i zajęcia rewalidacyjne, terapię pedagogiczną, zajęcia kompensacyjne) oraz udział w zajęciach realizowanych w ramach *Programu „Ku dorosłości”*, zajęcia sportowe (w tym: basenowe);

- jedna wychowanka z orzeczeniem o niepełnosprawności w związku z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym polegającą na opóźnieniu ogólnego rozwoju intelektualnego z obniżeniem funkcji poznawczych i percepcyjnych. Dziewczynka została umieszczona w Placówce na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Dębicy i skierowania PCPR wraz z rodzeństwem 3 stycznia 2012 r. i przebywała do momentu usamodzielnienia w dniu 30 czerwca 2020 r. Uczestniczyła w wymaganych zajęciach terapeutycznych (w tym: terapii zajęciowej i zajęciach rewalidacyjnych, terapii pedagogicznej, zajęciach kompensacyjnych) oraz zajęciach realizowanych w ramach *Programu Ku dorosłości*. Ponadto zapewniono wychowance udział w programie pn. *Mieszkanie Treningowe Stowarzyszenia Radość* w Dębicy. Wychowanka uczyła się w Zespole Szkół Specjalnych w Dębicy;
- jedna wychowanka z orzeczeniem o niepełnosprawności w związku z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu znacznym z obniżeniem funkcji poznawczych, deficytem koordynacji wzrokowo-ruchowej, z problemami z prawidłową wymową. Dziewczynka została umieszczona w Placówce na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Tarnowie i skierowania PCPR w dniu 18 września 2020 r. W Placówce od 31 lipca 2019 r. przebywał starszy brat, a od 17 lipca 2020 r. młodszy brat. Dziecku zapewniono wymagane zajęcia terapeutyczne (w tym: terapię logopedyczną, terapię ręki i zajęciową, terapię pedagogiczną, terapię rewalidacyjną, zajęcia ruchowe prowadzone metodą Weroniki Sherborne, zajęcia kompensacyjne) oraz udział w zajęciach realizowanych w ramach *Programu Ku dorosłości*. Wychowanka uczyła się w Zespole Szkół Specjalnych w Dębicy, gdzie miała zapewnione działania dydaktyczne dostosowane do potrzeb rozwojowych;
- jeden wychowanek z orzeczeniem o niepełnosprawności intelektualnej w stopniu znacznym, w związku z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Dziecko zostało umieszczone w Placówce 30 czerwca 2017 r. na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Dębicy i skierowania PCPR. Dziecku zapewniono wymagane zajęcia terapeutyczne (w tym: terapię autyzmu, terapię zajęciową, terapię pedagogiczną, zajęcia basenowe, zajęcia kompensacyjne, Trening Umiejętności Społecznych) oraz zajęcia realizowane w ramach *Programu Ku dorosłości*. Od 1 marca 2021 r. dziecko zostało umieszczone w Domu Dziecka „Jaś”;
- jeden wychowanek z orzeczeniem o niepełnosprawności intelektualnej w stopniu znacznym, w związku z leczeniem endokrynologicznym. Chłopiec razem z siostrą został umieszczony w Placówce 28 stycznia 2021 r. na podstawie skierowania PCPR i postanowienia Sądu Rejonowego w Żaganiu. Dziecko uczestniczyło w wymaganych zajęciach terapeutycznych (w tym: terapii ręki, terapii zajęciowej, terapii pedagogicznej, zajęciach kompensacyjnych, zajęciach ruchowych prowadzonych metodą Weroniki Sherborne) oraz zajęciach realizowanych w ramach *Programu Ku dorosłości*. Placówka zapewniała przyjmowanie dzieci przez całą dobę.

(akta kontroli, str. 36 - 37)

1.2. Wojewoda Podkarpacki 22 lutego 2021 r. wydała, decyzję¹³ zezwalającą z dniem 1 marca 2021 r. Powiatowi Dębickiemu na prowadzenie całodobowej placówki opiekuńczo wychowawczej typu socjalizacyjnego z regulaminową liczbą 14 miejsc w celu świadczenia pomocy dzieciom, zgodnie z jej typem, na poziomie obowiązującego standardu. W uzasadnieniu do ww. decyzji stwierdzono, że na podstawie zrealizowanych czynności budynek, w którym funkcjonuje placówka, spełnia obecnie warunki w zakresie świadczenia standardów opiekuńczo-wychowawczych. W decyzji Wojewoda nie odniosła się do zagadnienia wydania zezwoleń dla Domu Dziecka „Hanka” na funkcjonowanie w jednym wielorodzinnym budynku z inną placówką oraz – na jednej nieruchomości gruntowej, o których mowa w przepisach art. 106 ust. 3 i 3a *ustawy o pieczy zastępczej*.

(akta kontroli, str. 45 - 65)

Na nieruchomości gruntowej w budynku wielorodzinnym znajdowały się dwie placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego (Dom Dziecka „Hanka” i Dom Dziecka „Jaś”). Placówki nie mieściły się na jednej nieruchomości gruntowej i w jednym budynku z izbą wytrzeźwień, ani innymi podmiotami zapewniającymi całodobową opiekę, wymienionymi w art. 106 ust. 2a *ustawy o pieczy zastępczej*. Lokale, w których mieściły się Dom Dziecka „Hanka” i Dom Dziecka „Jaś” stanowiły odrębne nieruchomości w rozumieniu przepisów ustawy z 24 czerwca 1994 r. o *własności lokali*¹⁴. Dom Dziecka „Hanka” mieścił się w samodzielny lokalu mieszkalnym wydzielonym trwałymi ścianami z osobnym wejściem z posesji, w którym znajdowało się m.in.: siedem pokoi mieszkalnych (z tego: dwa pokoje jednoosobowe, trzy pokoje dwuosobowe, dwa pokoje trzyosobowe), kuchnia, świetlica, aneks kuchenny, dwie łazienki. Ustanowienia odrębnej własności lokalu dokonano 7 października 2020 r. aktem notarialnym oraz wskazaniem w księdze wieczystej.

(akta kontroli, str. 66 - 86)

1.3. W Placówce zapewniono warunki lokalowe określone w § 18 ust. 3 *rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej*¹⁵. W Placówce znajdowało się m.in.:

- siedem pokoi mieszkalnych (z tego: dwa pokoje jednoosobowe, trzy pokoje dwuosobowe, dwa pokoje trzyosobowe). W każdym pokoju mieszkalnym były w odpowiedniej ilości łóżka, biurka, meble (w tym: regały, komody, szafy), w których wychowankowie mogli przechowywać rzeczy osobiste, lampki nocne. Pokoje były właściwie oświetlone;
- kuchnia, w której posiłki przygotowywała kucharka;
- świetlica, stanowiąca wspólną przestrzeń, w której znajdowały się stoły z krzesłami do spożywania posiłków, kanapa, telewizor. Świetlicę za pomocą ruchomych drzwi można było podzielić na dwa mniejsze pomieszczenia, z osobnymi drzwiami do każdego. W jednej części znajdowały się stoły z krzesłami do spożywania posiłków lub spotkań, a w drugiej kanapa, stół z krzesłami, fotel, regały na zabawki lub książki, telewizor, konsola do gier;
- mały aneks kuchenny, wyposażony w szafki kuchenne, mikrofalówkę, lodówkę i opiekacz;
- dwie łazienki z toaletami zapewniające intymność oraz korzystanie zgodnie z zasadami higieny;
- kuchnia wyposażona w sprzęty umożliwiające przygotowywanie posiłków.

¹³ Decyzja S-I.9423.3.2.2021.EJ.

¹⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1910, ze zm.

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie *instytucjonalnej pieczy zastępczej*, Dz. U. Nr 292, poz. 1720, dalej; *rozporządzenie w sprawie pieczy zastępczej*.

Dzieciom zapewniono zgodnie ze standardami warunki do życia i nauki. W Placówce znajdowało się miejsce do prania oraz suszenia rzeczy osobistych. Każda placówka znajdująca się w tym samym budynku posiadała m.in.: odrębne wejście, kuchnię, toalety, łazienki, pokoje oraz pomieszczenie do wspólnego spędzania czasu.

(akta kontroli, str. 111 - 120)

1.4. W Domu Dziecka mogło przebywać w tym samym czasie zgodnie z regulaminem organizacyjnym z 2015 r. - 24, a z 2021 r. - 14 dzieci. W związku z utrudnieniami spowodowanymi epidemią COVID-19 po uzyskaniu opinii Komendanta Państwowej Straży Pożarnej w Dębicy i Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Dębicy w terminie do 31 grudnia 2020 r. Starosta zwrócił się do Wojewody Podkarpackiego o wyrażenie zgody na wydłużenie terminu do 28 lutego 2021 r. na dostosowanie liczby dzieci z 24 do 14. Wojewoda Podkarpacki wyznaczyła nowy termin na jej dostosowanie zgodny z wnioskiem Starosty.

W okresie objętym kontrolą liczba dzieci przebywających w tym samym czasie w Domu Dziecka „Hanka” nie przekroczyła ustawowego limitu 30 osób, a po podziale 14. Przekroczenie wynikającej z regulaminu liczby dzieci w Placówce miało miejsce dwukrotnie i nastąpiło w związku z przyjęciem dzieci w trybie zabezpieczenia. Dzieci zostały dowieszone w dniu 22 czerwca 2019 r. (trójka rodzeństwa) i 23 czerwca 2019 r. (pozostała trójka rodzeństwa) przez kuratora i policję. Od 22 czerwca 2019 r. w Placówce przebywało 25 dzieci, a od 23 czerwca 2019 r. do 30 czerwca 2019 r. 28 wychowanków. W związku z usamodzielnieniem się jednego wychowanka 1 lipca 2019 r., od tego dnia do 24 lipca 2019 r. w Placówce było 27 dzieci. Rodzeństwo 24 lipca 2019 r. zostało umieszczone w rodzinnym domu dziecka. O przekroczeniu limitu miejsc w Placówce Dyrektor informowała Wydział Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie.

Od 28 października 2019 r. do 22 listopada 2019 r. w związku z koniecznością zabezpieczenia czwórki rodzeństwa dowiezionych do Domu Dziecka przez asystenta rodziny i policję, w Placówce przebywało 25 dzieci. W tym czasie czworo innego rodzeństwa oczekiwało na decyzję Sądu Rejonowego w Dębicy w sprawie powrotu pod opiekę rodziców i 22 listopada 2019 r. wróciło pod ich opiekę. Krótkotrwałe zwiększenie liczby dzieci w Placówce nie wpłynęło na pogorszenie się warunków do życia dzieci znajdujących się w Domu Dziecka.

(akta kontroli, str. 121 - 129, 142)

1.5. Zapisy dotyczące wieku dzieci umieszczanych w Domu Dziecka znajdujące się w regulaminie organizacyjnym z 2015 r. i zmienionym z 2021 r. był zgodne z przepisami prawa obowiązującymi w tym zakresie.

W Placówce do 31 grudnia 2019 r. przebywały dzieci poniżej siódmego roku życia:

- rodzeństwo, które w chwili umieszczenia w Domu Dziecka miało półtora roku i trzy lata. Dzieci zostały skierowane do Domu Dziecka 12 kwietnia 2017 r. na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Dębicy w trybie zabezpieczenia z uwagi na przebywanie w Placówce od 10 kwietnia 2015 r. starszej siostry (15 lat). Rodzeństwo w dniu 21 lutego 2019 r. zostało umieszczone w rodzinie zastępczej. Starsza siostra nie wyraziła zgody na umieszczenie jej w rodzinie zastępczej i do 7 czerwca 2021 r. przebywała w Placówce;
- dziewczynka, która w chwili umieszczenia w Placówce 30 czerwca 2017 r. miała sześć lat. Dziecko wraz ośmioletnim bratem zostało skierowane do Placówki na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Dębicy. Dziewczynka 31 sierpnia 2020 r. została przekazana pod opiekę babci;

- rodzeństwo zostało umieszczone w Placówce 4 października 2017 r. wraz ze starszą siostrą (9 lat) zgodnie z postanowieniem Sądu Rejonowego w Dębicy. Dzieci w chwili przybycia do Domu Dziecka miały sześć i trzy lata. Najmłodszy z trójki rodzeństwa został przekazany 31 sierpnia 2020 r. pod opiekę ojca. Pozostałe dzieci 6 listopada 2020 r. również wróciły pod jego opiekę;

- dwójka z szóstki rodzeństwa umieszczonych 23 czerwca 2019 r. w Placówce na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Dębicy w trybie zabezpieczenia w chwili przybycia miała trzy i pięć lat. Dzieci 24 lipca 2019 r. zostały przekazane do rodzinnego domu dziecka. Pozostała czwórka z rodzeństwa była w wieku od 8 do 11 lat;

- dziewczynka, która w chwili przybycia do Placówki miała dwa lata, została umieszczona 28 października 2019 r. w Domu Dziecka wraz z trójką starszego rodzeństwa w wieku 13, 11 i 9 lat, na podstawie postanowienia Sądu Okręgowego w Rzeszowie. Dziecko wróciło pod opiekę matki 4 maja 2021 r., a pozostała trójka wróciła 31 sierpnia 2020 r.

Od 1 stycznia 2020 r. w Domu Dziecka przebywało troje dzieci poniżej 10 roku życia, z tego:

- rodzeństwo; dwuletnia dziewczynka i dziewięcioletni brat zostali umieszczeni w Placówce na podstawie postanowienia Sądu Okręgowego w Rzeszowie wraz ze starszym rodzeństwem w wieku 11 i 13 lat. Chłopiec wraz ze starszym rodzeństwem wrócił pod opiekę matki 31 sierpnia 2020 r., a dziewczynka 4 maja 2021 r.

- bliźniaki w wieku sześciu lat, które zostały umieszczone w Domu Dziecka 4 sierpnia 2020 r. na podstawie postanowień Sądu Rejonowego w Dębicy wraz ze starszym bratem, który się usamodzielniał 18 października 2020 r. Z uwagi na możliwość powrotu dzieci pod opiekę matki podejmowane były działania mające na celu powrót dzieci pod jej opiekę.

(akta kontroli, str. 10 - 31, 87 - 110, 121 - 124, 141)

1.6. Na stanowisku dyrektora Domu Dziecka zatrudniono osobę spełniającą wymogi określone w art. 97 ust. 1 i 3 *ustawy o pieczy zastępczej*. Wszyscy zatrudnieni w Placówce wychowawcy oraz opiekunowie dziecięcy posiadali kwalifikacje wymagane na stanowiskach, na których byli zatrudnieni. W latach 2019 - 2021 w Domu Dziecka nie zatrudniano pracowników socjalnych i nie korzystano z pomocy wolontariuszy. Wszyscy pracownicy Placówki (w tym: kucharki, praczka, wychowawcy, opiekunowie dziecięcy) byli zatrudnieni na podstawie umowy o pracę. W latach 2019 - 2020 w Placówce było zatrudnionych dwóch pedagogów. W związku z przejściem na emeryturę 29 lipca 2020 r. osoby zatrudnionej na stanowisku pedagoga zatrudniono drugiego pedagoga. Obie osoby posiadały wymagane kwalifikacje.

Wszystkie osoby, które pracowały z dziećmi w latach 2019 - 2021 spełniały wymogi określone w art. 98 ust. 3 *ustawy o pieczy zastępczej*. Przy zatrudnianiu pracowników, którzy mieli mieć kontakt z dziećmi, Dyrektor wymagała przedstawienia aktualnego wypisu z Rejestru Sprawców Przeszłości Seksualnych i następnie na składanym oświadczeniu dotyczącym niefigurowania w bazie danych ww. rejestru dokonywała adnotacji o weryfikacji. W Placówce nie było zatrudnionego psychologa. Zajęcia terapeutyczne (w tym: terapię zajęciową, autyzmu, ręki, umiejętności społecznych, logopedyczną, rewalidacyjną oraz terapię metodą Weroniki Sherborne) prowadzili wychowawcy posiadający odpowiednie kwalifikacje.

Dyrektor wyjaśniła, że *Placówka nie zatrudnia psychologa gdyż od wielu lat w tym zakresie współpracuje z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Dębicy, ul. Parkowa 28. Jeżeli pedagog lub wychowawca stwierdzi konieczność pracy dziecka z psychologiem umawiamy wizytę w ww. Poradni. Najczęściej sytuacja taka ma miejsce po dokładnym poznaniu dziecka, jego potrzeb i problemów. W pierwszej*

kolejności - po przyjęciu dziecka do placówki - otaczamy je troską i budujemy poczucie bezpieczeństwa. Jest to podstawowe i niezbędne działanie, które pozwala dziecku na otwarcie się i prawidłowe funkcjonowanie.

(akta kontroli, str. 143 - 153, 157 - 198)

Osoby zatrudnione w Domu Dziecka uczestniczyły w 2019 r. w szkoleniach dotyczących m.in.: zachowań autodestrukcyjnych wśród dzieci i młodzieży (5); opracowywania i realizacji planów pomocy dziecku (3); kontaktu z osobami w kryzysie psychicznym (1); dobrej współpracy ucznia, nauczyciela i rodzica (1); przeciwdziałania przemocy - psychologiczne aspekty pomocy (1); autyzmu (1). W 2019 r. wychowawczyni, która od 1 marca 2021 r. została zatrudniona w Domu Dziecka „Jaś” uzyskała uprawnienia do prowadzenia treningu umiejętności społecznych i terapii ręki. W latach 2020 - 2021 z uwagi na epidemię COVID-19 pracownicy Placówki nie uczestniczyli w szkoleniach.

Dyrektor oraz wychowawcy ukończyli studia podyplomowe (w tym: z edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną - oligofrenopedagogiki¹⁶, spektrum autyzmu - diagnozy, terapii i edukacji, logopedii). Ponadto, posiadali kwalifikacje do prowadzenia m.in.: terapii zajęciowej, terapii ręki, terapii autyzmu, terapii pedagogicznej, logopedycznej, zajęć rewalidacyjnych, treningu umiejętności społecznych.

W latach 2019 - 2021 w Domu Dziecka odbyło się pięć spotkań wspierających wychowawców Domu Dziecka, na które zapraszano m.in.: Dyrektora Ośrodka Interwencji Kryzysowych, psychologa z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Dębicy, terapeutę uzależnień. Na spotkaniach omawiano m.in.: metody rozmów z młodzieżą o problemach alkoholowych, problemy wypalenia zawodowego i metody radzenia sobie z nimi, możliwości uzyskania pomocy przez osoby doświadczające kryzysu psychicznego.

(akta kontroli, str.158 - 221)

1.7. W latach 2019 - 2021¹⁷ przeprowadzono w Placówce cztery kontrole. W 2019 r. została przeprowadzona kontrola z upoważnienia Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego¹⁸ dotycząca żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Ww. kontrola nie stwierdziła nieprawidłowości w kontrolowanym zakresie. W 2019 r. kontroli Placówki w zakresie realizacji zadań na rzecz pełnoletnich wychowanków i działań zmierzających do osiągnięcia standardów obowiązujących od 1 stycznia 2021 r. dokonało PCPR w Dębicy¹⁹. Działalność Placówki w kontrolowanym zakresie została oceniona pozytywnie. W 2021 r. Wojewoda Podkarpacki przeprowadziła kontrolę doraźną w związku z wnioskiem Starosty w zakresie zmniejszenia regulaminowej liczby dzieci z 24 do 14²⁰. W wyniku kontroli ustalono m.in., że w sposób prawidłowy prowadzone są działania dotyczące zapewnienia odpowiednich warunków do życia i rekreacji oraz opieki w ciągu dnia i w nocy. W związku z koniecznością uzyskania zezwolenia na prowadzenie działalności ze zmniejszoną regulaminową liczbą miejsc z 24 do 14 dzieci, PSSE w Dębicy²¹ przeprowadziła 14 stycznia 2021 r. kontrolę dotyczącą zapewnienia bezpieczeństwa i higieny warunków pobytu dzieci

¹⁶ Studia podyplomowe ukończyło cztery osoby, z tego: od 1 marca 2021 r. dwóch zostało zatrudnionych w Domu Dziecka „Jaś”.

¹⁷ Do 1 czerwca 2021 r.

¹⁸ Protokół Kontroli Sanitarnej nr SŻ.9020.41.1.2019 z 30 maja 2019 r.

¹⁹ Protokół z 19 listopada 2019 r.

²⁰ Wystąpienie Pokontrolne, S-I.431.5.2.2021.EJ. z 11 lutego 2021 r.

²¹ Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Dębicy.

w Placówce. W wyniku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości. W żadnej z przeprowadzonych w latach 2019 - 2021 kontroli nie sformułowano zaleceń.

W okresie objętym kontrolą do Wojewody Podkarpackiego, Starosty i jednostek organizacyjnych Powiatu Dębickiego oraz Domu Dziecka nie wpłynęły skargi dotyczące funkcjonowania i realizowania przez Placówkę zadań opiekuńczo-wychowawczych.

(akta kontroli, str. 45 - 57, 246 - 265)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Cele i zakres działania Domu Dziecka były zgodne z przepisami prawa i uregulowaniami wewnętrznymi. Placówka spełniała wymogi dotyczące miejsca jej prowadzenia. Budynek, w którym znajdował się Dom Dziecka został podzielony na dwa odrębne lokale stanowiące odrębne nieruchomości w rozumieniu *ustawy o własności lokali*. W celu dostosowania do nowo wprowadzonych standardów z Domu Dziecka „Hanka” wyodrębniono nową jednostkę organizacyjną oraz uzyskano zezwolenie Wojewody Podkarpackiego na prowadzenie placówki typu socjalizacyjnego z maksymalną liczbą 14 dzieci. Wprawdzie formalny podział placówki nastąpił w terminie wyznaczonym przez Wojewodę, to nadanie regulaminu organizacyjnego dostosowanego do obowiązujących przepisów, w tym m.in. w zakresie liczby i wieku dzieci, nastąpiło po ponad dwóch miesiącach od podziału. W Placówce zapewniono odpowiednie warunki lokalowe, zaś pracownicy posiadali wymagane kwalifikacje wynikające z obowiązujących przepisów. W okresie objętym kontrolą liczba dzieci przebywających w Placówce i ich wiek odpowiadały wymogom w tym zakresie.

OBSZAR

2. Działania opiekuńczo-wychowawcze realizowane w domach dziecka.

Opis stanu
faktycznego

2.1. Na podstawie próby 12 spraw (z tego: pięć z 2019 r., pięć z 2020 r. i dwie z 2021 r.) ustalono, że dla wszystkich dzieci pedagog zatrudniony w Placówce sporządził rzetelne diagnozy psychofizyczne zawierające datę sporządzenia. Diagnozy zostały sporządzone w terminie od siedmiu do 49 dni od momentu przyjęcia wychowanka do Placówki. Wszystkie diagnozy uwzględniały: analizę rozwoju dziecka oraz analizę mocnych stron dziecka i jego potrzeb w zakresie emocjonalnym, opiekuńczym, rozwojowym i społecznym; przyczyny kryzysu w rodzinie oraz jego wpływ na rozwój dziecka; relacje dziecka z jego najbliższym otoczeniem i osobami ważnymi dla niego. Diagnozy zawierały dostosowane do wieku, rozwoju i doświadczenia dziecka wskazania dotyczące m.in.: dalszej pracy pedagogicznej, programu terapeutycznego, pracy z rodziną dziecka, pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka, pracy przygotowującej do usamodzielnienia.

W ośmiu diagnozach założono działania zmierzające do umożliwienia powrotu dzieci pod opiekę rodziców biologicznych. W dwóch diagnozach ze względu na pozbawienie rodziców praw rodzicielskich oraz niewyrażanie przez dzieci zgody na adopcję, umieszczenie w rodzinnym domu dziecka lub rodzinie zastępczej zaplanowano działania w kierunku usamodzielnienia. W dwóch diagnozach zaplanowano pracę przygotowującą dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej

lub rodzinnym domu dziecka.

(akta kontroli, str. 266 - 279)

2.2. We wszystkich objętych badaniem sprawach, wychowawcy we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną lub asystentem rodziny, jeżeli został powołany²², sporządzili niezwłocznie²³ po sporządzeniu diagnozy psychofizycznej rzetelne *plany pomocy dziecku*, które były dostosowane do celów i zadań oraz zidentyfikowanych potrzeb dziecka. Uwzględniały wszystkie okoliczności stwierdzone w diagnozach psychofizycznych. Wszystkie *plany pomocy dziecku* odnosiły się do - sytuacji rodzinnej, rozwoju psychicznego, fizycznego, stanu zdrowia i stopnia dojrzałości dziecka. Zawierały cele i działania krótkoterminowe i długoterminowe adekwatne do wieku dziecka, jego możliwości psychofizycznych, sytuacji rodzinnej, stopnia przebiegu procesu przygotowania dziecka do usamodzielnienia, wyznaczały cele pracy z dzieckiem uwzględniające możliwość powrotu do rodziny biologicznej, umieszczenie w rodzinie przysposabiającej/zastępczej lub przygotowanie do usamodzielnienia. Założone w *planach pomocy dziecku* cele i działania były dostosowane do indywidualnej sytuacji wychowanka, nie były standardowe, różniły się dla poszczególnych dzieci. Ponadto, były określone precyzyjnie, realnie i adekwatnie dla każdego dziecka.

Wszystkie *plany pomocy dziecku* zostały opracowane na podstawie sporządzonych diagnoz psychofizycznych, dokumentacji dotyczącej dziecka (w tym: odpisu aktu urodzenia, orzeczenia sądu o umieszczeniu dziecka w placówce lub wniosku o umieszczenie dziecka w placówce, dokumentów o stanie zdrowia, dokumentów szkolnych, informacji o prowadzonej pracy z rodziną dziecka i jej rezultatach) oraz analizy m.in.: procesu zmian rozwoju psychicznego i fizycznego dziecka w trakcie pobytu w placówce, jego potrzeb w sferze opiekuńczej, rozwojowej, emocjonalnej, relacji społecznych, funkcjonowania w szkole, wśród rówieśników, możliwości powrotu do rodziny biologicznej. Plany pomocy dziecku zostały opracowane na podstawie analizy efektów pracy asystenta rodziny z rodziną dziecka, jeżeli został powołany. W pozostałych przypadkach sporządzano je na podstawie informacji przekazywanych przez podmioty organizujące pracę z rodziną. Ponadto, zawierały opis wpływu sytuacji kryzysowej w rodzinie na rozwój dziecka.

Dokumentacja realizacji wszystkich objętych badaniem planów pomocy dziecku zawierała informacje dotyczące m.in.: zachodzącego procesu zmian psychicznych i fizycznych w trakcie pobytu w Placówce; podsumowanie realizacji celów i działań założonych za dany okres, ze wskazaniem, co się udało osiągnąć, a nad czym należy jeszcze popracować; ocenę efektów pracy z rodziną²⁴; ewentualne wnioski. Analizy realizacji planu pomocy dziecku dokonywali wychowawcy, którzy następnie przedstawiali ją na posiedzeniach Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka. Wszystkie plany pomocy dziecku były modyfikowane w zależności od zmieniającej się sytuacji dziecka (nie rzadziej niż raz na sześć miesięcy). W przypadkach trójki dzieci plan pomocy dziecku modyfikowano raz bez przeprowadzenia oceny przez Zespół ds. okresowej oceny sytuacji, tylko z uwagi: na otrzymanie opinii z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Dębicy, *informacji o dziecku sześcioletnim z przedszkola* wraz ze wskazówkami dla opiekunów oraz opinii wydanej przez Opiniodawczy Zespół Sądowych Specjalistów przy Sądzie Okręgowym w Krośnie.

²² Asystent rodziny został przydzielony rodzinie w sprawach o numerach: 28/2019/B, 30/2019/K, 39/2019/A, 40/2019/T, 11/2020/H. W sprawach o numerach: 5/2019/K, 6/2020/J, 7/2020/M, 9/2020/K, 8/2020/S, 12/2021/N, 14/2021/K - plan pomocy dziecku został sporządzony z podmiotem organizującym pracę z rodziną (PCPR).

²³ W ciągu 24 godzin od sporządzenia diagnozy psychofizycznej.

²⁴ Jeżeli powołano asystenta rodziny to oceny efektów pracy z rodziną dziecka dokonywano w porozumieniu z nim.

Placówka zapewniała udział dzieciom w zajęciach wychowawczych, kompensacyjnych, a także terapeutycznych i rewalidacyjnych. W Domu Dziecka nie było zatrudnionego psychologa. Z psychoterapii dzieci korzystały w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Dębicy. Wszystkim dzieciom zapewniono wskazane w § 18 *rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej* oraz w art. 93 ust. 4 *ustawy o pieczy zastępczej* świadczenia. Działania wskazane w ww. przepisach prawnych od 1 marca 2021 r. były planowane i realizowane osobno dla Domu Dziecka „Hanka” i nowo utworzonego Domu Dziecka „Jaś”.

(akta kontroli, str. 280 - 312)

W Domu Dziecka Zarządzeniem nr 2 Dyrektora z 1 września 2015 r.²⁵ wprowadzono m.in.:

- Procedurę postępowania w sytuacji podjęcia informacji o wykorzystaniu seksualnym wychowanka;
- Procedurę postępowania wychowanków celem zagwarantowania bezpieczeństwa wychowankom;
- Procedurę organizowania imprez i wycieczek turystyczno-krajoznawczych;
- Regulamin wyjść na basen;
- Procedurę postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych;
- Procedurę przyjmowania wychowanka do placówki.

W ww. procedurach określono zasady dotyczące m.in.: sposobu przekazywania i dokumentowania informacji między wychowawcami i opiekunami na temat dzieci, ich procesu wychowawczego, podjętych decyzji w związku z zachowaniami agresywnymi lub niestosownymi do wieku (w tym: zachowaniami o podtekście seksualnym, agresji rówieśniczej, niesubordynacji); zgłaszanych przez dzieci uwag, postulatów, podawania leków, dokumentacji medycznej.

Zgodnie z procedurami wprowadzonymi Zarządzeniem nr 2 informacje dotyczące m.in. procesu wychowawczego, podjętych w związku z tym decyzji, złośliwych zachowań wobec innych dzieci, złego samopoczucia, niesubordynacji, wyjść na spacer lub spotkań z rówieśnikami, uwag zgłaszanych przez dzieci były zapisywane w *Zeszytach Przekazu*. Informacje na temat daty i godziny, nazwy leku oraz dziecka, któremu podano lek zapisywano w *Zeszytach wydawania leków*. W Placówce prowadzono *Zeszyt wizyt lekarskich u specjalistów*, w którym zapisywano dane dziecka i planowany termin wizyty u lekarza specjalisty.

(akta kontroli, str. 316 - 346)

Zasady dotyczące sposobu karania i nagradzania dzieci określone w regulaminie organizacyjnym były jednolite, przejrzyste, nie naruszały godności i praw dziecka. Informacje dotyczące nałożonej kary lub przyznanej nagrody odnotowywano m.in. w *Zeszytach przekazów*. Wszystkie dzieci po przybyciu do Placówki były zapoznawane z obowiązującym regulaminem organizacyjnym, w tym z systemem nagradzania i karania oraz z prawami dziecka (w tym: z Konwencją o Prawach Dziecka). W okresie objętym kontrolą najczęściej stosowano kary polegające: na upomnieniu dziecka, obniżeniu kieszonkowego, przeniesieniu z pokoju na piętrze do pokoju znajdującego się obok pokoju wychowawców w związku z wyrzucaniem śmieci, wylewaniem napojów przez okno. Za każdym razem przed podjęciem decyzji o ukaraniu dziecka wychowawca, pedagog i Dyrektor przeprowadzali rozmowy na temat negatywnego zachowania i jego skutków dla tej osoby oraz najbliższego otoczenia. Każde ukarane dziecko miało prawo odwołania się od decyzji o nałożeniu kary do Dyrektora.

²⁵ Zarządzenie nr 2 Dyrektora Domu Dziecka „Hanka” w Dębicy z dnia 1 września 2015 r. w sprawie wprowadzenia procedur zapewniających bezpieczeństwo wychowankom w Domu Dziecka „Hanka” w Dębicy, dalej Zarządzenie nr 2.

Dzieci najczęściej odwoływały się od kary polegającej na obniżeniu kieszonkowego. Wychowankowie byli również nagradzani m.in. za: dobre sprawowanie i wyniki w nauce, wzajemną pomoc koleżeńską, kulturę osobistą w stosunku do siebie i kolegów, wywiązywanie się z obowiązków, pomoc. Najczęściej stosowanymi nagrodami była pochwała wychowawcy, Dyrektora w obecności innych dzieci, podwyższenie kieszonkowego. Kwota podwyższonego miesięcznego kieszonkowego w związku z nagrodą nie przekraczała 8%, a obniżonego w związku z negatywnymi zachowaniami nie była niższa niż 1% kwoty określonej w art. 80 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej.

Zarówno zachowania negatywne, jak i pozytywne były odnotowywane w zeszycie plusów i minusów, w tym: pomoc przy kolacji, posprzątanie kuchni, pomoc w nauce wierszyka innemu dziecku, pozbieranie śmieci wokół Placówki, pyskowanie, przeklinanie, dokuczanie innym, niesprzątanie w pokoju swoich rzeczy mimo kilkukrotnego zwracania uwagi.

(akta kontroli, str. 10 - 31, 87 - 110, 334 - 346, 369, 631 - 633)

W latach 2019 - 2021 (do 23 czerwca) w ramach odbywających się w Placówce cyklicznych tzw. *Spotkań Społeczności* poruszono czterokrotnie tematykę praw dziecka w tym: prawa do pomocy w radzeniu sobie z emocjami, indywidualnej pomocy specjalistów, prawa do szacunku, prawa do wyrażania swoich opinii. W trakcie ww. spotkań informowano dzieci o instytucjach, w których mogą uzyskać pomoc (w tym: o Rzeczniku Praw Dziecka, o Policji, o Ośrodku Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych).

(akta kontroli, str. 436 - 449)

W latach 2019 - 2021 (do 16 czerwca 2021 r.) Dom Dziecka otaczał opieką 51 wychowanków, którzy przebywali w Placówce od jednego do 165 miesięcy.

W okresie objętym kontrolą Dom Dziecka opuściło:

- dziewięcioro wychowanków, którzy zostali przeniesieni od 1 marca 2021 r. do nowo utworzonego Domu Dziecka „Jaś”;
- ośmioro wychowanków w związku z usamodzielnieniem z tytułu osiągnięcia 18 lat lub osiągnięcia 25 roku życia²⁶;
- 11 wychowanków wróciło pod opiekę rodziny biologicznej (z tego: czworo pod opiekę matki, trójka pod opiekę ojca, czworo pod opiekę obojga rodziców);
- sześcioro wychowanków zostało umieszczone w rodzinnym domu dziecka;
- trójka wychowanków została umieszczona w rodzinie zastępczej.

W Domu Dziecka powyżej dwóch lat przebywało 21 dzieci, z tego: pięcioro nie wyraziło zgody na umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej, jedno zostało umieszczone w Placówce miesiąc przed ukończeniem 18 roku życia; 14 zgłoszono do umieszczenia w rodzinnej pieczy zastępczej, jedno zostało zgłoszone do adopcji (zagranicznej).

Dyrektor zgłaszała do ośrodka adopcyjnego informacje o przebywających w Placówce dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną w celu znalezienia dla nich rodzin przysposabiających oraz realizowała zadania wynikające z art. 100 ust. 4 i 4a ustawy o pieczy zastępczej.

(akta kontroli, str. 121 - 124)

Wychowankom zapewniono możliwość swobodnego i bezpiecznego przemieszczania się, korzystania z sanitariatów w sposób zapewniający poczucie bezpieczeństwa i intymności. Stan wszystkich pomieszczeń (w tym: łazienek, pokoi,

²⁶ W przypadku kontynuowania nauki.

ciągów komunikacyjnych, aneksu kuchennego) nie budził zastrzeżeń. W Placówce nie było barier w postaci m.in.: krat w oknach, braku klamek, kamer w pokojach.

(akta kontroli, str. 111 - 119)

Od 16 marca 2020 r. z uwagi na epidemię COVID-19 dzieci rozpoczęły naukę w formie zdalnej. Wychowankowie Placówki byli uczniami m.in.: Szkoły Podstawowej Nr 11 w Dębicy (11 osób), Zespołu Szkół Specjalnych w Dębicy (2 osoby), Zespołu Szkół Zawodowych Nr 4 w Dębicy (3 osoby), Zespołu Szkół Zawodowych Nr 1 w Dębicy (2 osoby), Zespołu Szkół Ekonomicznych w Dębicy (1 osoba), Szkoły Usług Hotelarskich, Sztuki Gotowania i Innych Zawodów w Dębicy (1 osoba), Branżowej Szkoły I stopnia w Dębicy (1 osoba). Dwoje dzieci było w wieku przedszkolnym. Zespół Szkół Ekonomicznych oraz Zespół Szkół Specjalnych wprowadził nauczanie zdalne poprzez Microsoft Teams. Wychowankowie korzystali z laptopów dostępnych w Domu Dziecka. Pozostałe szkoły materiały do nauki przesyłały przez dziennik elektroniczny lub drogą mailową. Placówka miała zawartą od 8 września 2011 r. umowę na świadczenie szerokopasmowego dostępu do sieci internet. Aneks do ww. umowy zwiększający przepustowość łączy internetowych został podpisany 20 października 2020 r. W okresie od 16 marca 2020 r. do 30 czerwca 2020 r. w Placówce przebywało 24 dzieci, w tym dwoje w wieku przedszkolnym. W ww. okresie na jeden komputer przypadło dwóch wychowanków.

Dyrektor wyjaśniła, że od 16 marca 2020 r. nauka odbywała się od godz. 8.00 do 17.30 z przerwami na czas wolny. Materiały do nauki, przesyłane przez szkoły drukowaliśmy i realizowaliśmy z poszczególnymi wychowankami. Wychowawca pracował z dzieckiem indywidualnie. Pomocą w tym trudnym czasie służyły opiekunki dziecięce i dyrektor. Zadania domowe wskazane przez nauczyciela do wykonania odsyłaliśmy w formie skanu lub zdjęcia. W okresie od 16 marca 2020 r. do 30 czerwca 2020 r. dysponowaliśmy 6 laptopami i 5 komputerami stacjonarnymi oraz 3 drukarkami, których ilość była wystarczająca do nauki zdalnej w Placówce.

W roku szkolnym 2020/2021 nauka zdalna dla klas średnich rozpoczęła się 19 października 2020 r., dla szkoły podstawowej klas IV-VIII 26 października 2020 r. a dla klas I-III szkoły podstawowej 9 listopada 2020 r. Dla wszystkich wychowanków nauczanie zdalne odbywało się poprzez platformę Microsoft Teams. W dniu 26 października 2020 r. w ramach umowy - użyczenia placówka otrzymała z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Dębicy 20 laptopów, które zostały przekazane wychowankom do nauki zdalnej. Najstarsi wychowankowie podczas lekcji pracowali w swoich pokojach, najmłodszy zaś pod opieką wychowawcy, dyrektora.

(akta kontroli, str. 313 - 315, 347 - 368, 609 - 614)

2.3. Działania opiekuńczo-wychowawcze podejmowane w Domu Dziecka nie ograniczały się jedynie do zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. Dzieciom zapewniono w Placówce udział w zajęciach terapeutycznych w tym: terapii pedagogicznej, logopedycznej i zajęciowej, zajęciach rewalidacyjnych, Sherborne²⁷, zajęciach kompensacyjnych, treningu umiejętności społecznych.

W prowadzonych w Placówce zajęciach terapeutycznych (w tym: terapii pedagogicznej) jednorazowo nie uczestniczyło więcej niż sześcioro dzieci. W latach 2019 - 2021 z zajęć terapeutycznych prowadzonych w Placówce skorzystało wszystkie dzieci, w tym wyłącznie z terapii pedagogicznej 14 dzieci. Liczba dzieci podczas zajęć prowadzonych przez pedagoga i wychowawcę odpowiadała

²⁷ Metoda Weroniki Sherborne (inaczej: Metoda Ruchu Rozwijającego) to jedna z metod wspomagających terapię dzieci z zaburzeniami rozwoju. W trakcie spotkań w małych grupach dziecko ćwiczy w parze z dorosłym. Dzieci wykonują ćwiczenia ruchowe, które rozwijają świadomość własnego ciała, świadomość przestrzeni, umiejętność wchodzenia w relację oraz komunikację.

potrzebom dzieci i rodzajowi prowadzonych zajęć. W trakcie zajęć opiekuńczo wychowawczych pod opieką jednego wychowawcy nie przebywało więcej niż 14 dzieci, zaś podczas zajęć z pedagogiem – nie więcej niż 6 dzieci. Wychowawcy kierowali procesem wychowawczym nie więcej niż pięciorga dzieci.

Diagnozie psychologa w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Dębicy poddano 39 z 51 dzieci, które przebywały w latach 2019 - 2021 w Placówce, w tym 19 przed okresem objętym kontrolą. Diagnozie psychologa nie poddano 12 dzieci z uwagi, iż:

- sześcioro przebywało w Domu Dziecka tymczasowo przez okres ok. jednego miesiąca oczekując na przeniesienie do rodzinnego domu dziecka;
- jedno zostało przyjęte do Placówki miesiąc przed osiągnięciem pełnoletności i opuściło ją po 36 miesiącach;
- jedno przebywało w Placówce przez okres dwóch i pół miesiąca, w którym wprowadzono obostrzenia w związku z epidemią COVID-19;
- jedno przebywało w placówce przez okres półtora miesiąca;
- jedno zostało zwolnione pod opiekę matki, która odzyskała prawa do opieki nad pozostałą trójką rodzeństwa;
- dwoje, trafiło do Placówki w 2017 r. w wieku czterech lat i półtora roku. W związku z ich wiekiem spotkanie z psychologiem Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej celem obserwacji zachowania wychowanków odbyło się na terenie Placówki, który przekazał wskazówki do pracy wychowawczej i pedagogicznej. Dzieci 21 lutego 2019 r. zostały przeniesione do rodziny zastępczej.

W latach 2019 - 2021²⁸, według informacji otrzymanych z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Dębicy, 21 wychowanków Domu Dziecka skorzystało z pomocy psychologa i wzięło udział w 47 sesjach terapeutycznych.

Wychowankom znajdującym się w latach 2019 - 2021 w Domu Dziecka „Hanka” zapewniono pomoc psychologiczną adekwatną do ich potrzeb.

W dniu 1 lipca 2021 r. Dyrektor zawarła porozumienie o współpracy z podmiotem leczniczym prowadzącym ośrodek środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży. W ramach porozumienia nawiązano współpracę m.in. w obszarze wsparcia Placówki w rozwiązywaniu trudności wychowanków z obszaru zdrowia psychicznego obejmującą proces diagnostyczny i realizację planu terapeutycznego.

W latach 2019-2021²⁹ zajęciami terapeutycznymi³⁰ w Placówce, adekwatnymi do zdiagnozowanych potrzeb, objęto 43 wychowanków. Wzięli oni udział łącznie w 2.618 zajęciach. Pozostałe dzieci przebywające w Placówce nie wymagały takich zajęć. Liczba zatrudnionych w Placówce osób posiadających kwalifikacje do prowadzenia terapii (w tym: logopedycznej, ręki, zajęciowej, treningu umiejętności, społecznych) oraz ich wymiar czasu pracy zapewniały dzieciom uzyskanie realnej pomocy w tym zakresie. Pomocą pedagoga zostały objęte wszystkie dzieci przebywające w Placówce, które wzięły udział łącznie w 920 terapiach pedagogicznych.

(akta kontroli, str. 158 - 197, 370 - 379, 381)

Od 1 stycznia 2019 r. do 28 lutego 2021 r. w Placówce zatrudnionych było: 10 wychowawców (w tym: ośmiu w wymiarze 40 godzin tygodniowo, dwoje w wymiarze od 10 do 26 godzin tygodniowo) oraz czterech opiekunów dziecięcych w wymiarze od 16 do 20 godzin tygodniowo³¹. Od 1 marca 2021 r. w Domu Dziecka

²⁸ Do 8 lipca 2021 r.

²⁹ Do 19 lipca 2021 r.

³⁰ W tym: Trening Umiejętności Społecznych, zajęcia logopedyczne, terapia zajęciowa, bajkoterapia, terapia ręki, terapia Sherborn, zajęcia rewalidacyjne.

³¹ Dwie opiekunki zostały zatrudnione w wymiarze 20 godzin tygodniowo w okresie od 17 marca 2020 r. do 31 maja 2020 r., Jeden opiekun dziecięcy zatrudniony w wymiarze 20 godzin tygodniowo przebywał od 24 sierpnia

zatrudnionych było pięciu wychowawców (w tym: w wymiarze 40 godzin tygodniowo czterech i jeden w wymiarze 20 godzin tygodniowo) oraz jeden opiekun dziecięcy w wymiarze 24 godzin tygodniowo. Pedagog był zatrudniony w wymiarze 40 godzin tygodniowo do 29 lipca 2020 r.³² Od 1 września 2020 r. do 31 grudnia 2020 r. w Placówce zatrudniano pedagoga w wymiarze od 8 do 10 godzin tygodniowo. Od 1 stycznia 2021 r. osoba zatrudniona na stanowisku pedagoga miała 20 godzin tygodniowo i na stanowisku wychowawcy 20 godzin tygodniowo. W latach 2019 - 2021³³ pedagog oraz wychowawcy pracowali zgodnie z ustalonym miesięcznym harmonogramem pracy. Według regulaminu organizacyjnego z 2021 r. pedagog zadania dotyczące m.in. przygotowania diagnozy psychofizycznej, prowadzenie badań pedagogicznych oraz arkuszy badań i obserwacji wykonywał również w Domu Dziecka „Jaś”.

Dyrektor wyjaśniła, że pedagog w Domu Dziecka „Hanka” wykonuje swoje obowiązki również w Domu Dziecka „Jaś”, w każdej placówce po 10 godzin. W Domu Dziecka „Jaś” pedagog pracuje z dziećmi i rodzicami w środy w wymiarze 8 godzin i w inne dni tygodnia rozwiązując bieżące problemy, w wymiarze 2 godzin. Od dłuższego czasu mamy stan pandemii, większość spraw załatwiamy telefonicznie. Dzieci przebywające obecnie w placówce są grzeczne, nie sprawiają problemów wychowawczych. W związku z tym liczba godzin pedagoga w wymiarze 20 godzin (na dwie placówki) jest wystarczająca. Jeżeli sytuacja ta ulegnie zmianie w związku z rotacją dzieci, problemami wychowawczymi będziemy wprowadzać rozwiązania, które w jak najlepszym stopniu będą korzystne dla dzieci łącznie z zatrudnieniem pedagoga w Domu Dziecka „Jaś”.

Ponadto, Pedagog wyjaśniła, że w placówkach są zatrudnieni wychowawcy, którzy posiadają liczne uprawnienia do prowadzenia różnych zajęć. W związku z tym praca pedagoga jest znacznie łatwiejsza, ponieważ oddziaływania terapeutyczne dla wychowanka przeprowadzane są na różnorodnej płaszczyźnie, co zwiększa skuteczność wypracowania oczekiwanego efektu w zmianie zachowania dziecka.

Ze względu na podział na dwa domy i niewielką liczbę dzieci swoją pracę w Domu Dziecka „Jaś” staram się wykonywać w każdą środę. Oczywiście jestem również do dyspozycji w razie potrzeby - rozmowy dziecka z pedagogiem (np. w razie problemu, czy przeanalizowaniem wyboru kierunku nauki). W wyznaczonych godzinach zarówno w Domu Dziecka „Hanka”, jak i „Jaś”, gdy przybywa nowy wychowanek sporządzam diagnozę psychofizyczną dziecka, która jest poprzedzona obserwacją i analizą dokumentów nowo przybyłego wychowanka, w którego przybyciu w miarę możliwości również uczestniczę. Terapię pedagogiczną mogę prowadzić w sposób elastyczny, ponieważ mamy podwójne dyżury i reszta dzieci zostaje pod opieką moich koleżanek. Zaplanowany czas i dobra organizacja pracy oraz współpraca koleżeńska znacznie ułatwiają realizację wykonywania powierzonych mi zadań. W końcu wszyscy mamy na celu dobro dziecka i jego powrót do rodziny naturalnej.

(akta kontroli, str. 626 - 630)

W latach 2019 - 2021 w Placówce nie było dużej fluktuacji personelu. Zmiana nastąpiła na stanowisku pedagoga w związku z przejściem pracownika na emeryturę i zatrudnieniem nowego. Od 17 marca 2020 r. do 31 maja 2021 r. w wymiarze 20 godzin tygodniowo zatrudniono dwóch opiekunów dziecięcych. Wszyscy zatrudnieni w Domu Dziecka pracownicy zostali zatrudnieni na podstawie umów o pracę.

2020 r. do 21 lutego 2021 r. przebywał na zwolnieniu chorobowym, a od 22 lutego 2021 r. do 19 lipca 2021 r. na świadczeniu rehabilitacyjnym.

³² Przeszła na emeryturę.

³³ Do 19 lipca 2021 r.

Od 1 marca 2021 r. pięciu wychowawców pracujących wcześniej w Domu Dziecka „Hanka” zostało zatrudnionych w nowo powstałym Domu Dziecka „Jaś”. Pozostali wychowawcy świadczyli pracę tylko w Domu Dziecka „Hanka”.

Dla wszystkich pracowników zatrudnionych w Domu Dziecka w latach 2019 - 2021 sporządzono zakresy czynności. Zakresy czynności wychowawców i opiekunów dziecięcych różniły się. Nie stwierdzono przerw w sprawowaniu opieki nad dziećmi.

W zakresach czynności wychowawców nie wskazano w sposób szczegółowy liczby godzin, które powinni przeznaczyć na poszczególne czynności w tym: na opiekę nad grupą dzieci, indywidualną pracę z dzieckiem, opracowanie dokumentacji dotyczącej procesu wychowawczego.

(akta kontroli, str. 96 - 97, 143 - 146, 222 - 245, 381)

W latach 2019 - 2021³⁴ nie występowały sytuacje zamknięcia Placówki. W okresie od 25 do 26 grudnia 2019 r. żaden z wychowawców nie świadczył opieki nad wychowanekami. Wszystkie dzieci (23) zostały zwolnione do rodziców biologicznych lub członków rodzin biologicznych.

Od 1 stycznia 2019 r. do 28 lutego 2021 r. w Placówce przebywało więcej niż 14 dzieci w tym samym czasie. Szczegółowym badaniem objęto harmonogramy pracy oraz listy obecności wychowawców Domu Dziecka w miesiącach lipiec, grudzień 2019 r. oraz lipiec i grudzień 2020 r. W lipcu 2019 r. oraz lipcu i grudniu 2020 r. opiekę w godzinach nocnych świadczyło zawsze dwóch wychowawców. W grudniu 2019 r. w Placówce przebywało 23 dzieci. Opiekę w godzinach nocnych 14 razy sprawował tylko jeden wychowawca. Na podstawie analizy harmonogramów pracy i list obecności z lipca i grudnia 2019 r. i 2020 r. ustalono, że nie było przerw w sprawowaniu opieki nad dziećmi.

Od 1 marca 2021 r. w Domu Dziecka przebywało 14 dzieci i opiekę w godzinach nocnych sprawował jeden wychowawca. Na podstawie list obecności za lipiec i grudzień 2019 r. i 2020 r. oraz informacji zamieszczonych w *dziennikach pracy nocnej* oraz w *zeszytach przekazu* ustalono, że dokonywano obchodów nocnych, co najmniej trzykrotnie w ciągu nocy. W okresie objętym kontrolą żaden wychowanek Placówki nie przebywał w MOW lub w MOS.

(akta kontroli, str. 394 - 397, 450 - 500)

Wprowadzone od 11 marca 2020 r. w związku z ogłoszeniem stanu epidemii COVID-19 ograniczenia, skutkujące m.in.: koniecznością przebywania w Placówce, bez możliwości kontaktu osobistego z rówieśnikami poza nią, brakiem możliwości korzystania z oferty sportowej (w tym: z basenów), kin, teatrów, powodowały wśród dzieci niepokój i sprzeciw.

Dyrektor wyjaśniła, że *ograniczenia związane ze stanem epidemii początkowo wywoływały ogólny sprzeciw, zdenerwowanie, niepokój. Aby zmniejszyć negatywne emocje i wzmocnić poczucie bezpieczeństwa wychowawcy oraz pedagog przeprowadzali z dziećmi liczne rozmowy na temat pandemii i ochrony przed zarażeniem. Z racji tego, że w naszym Domu panuje rodzinna atmosfera, dzieci wiedziały, że mogą liczyć na naszą pomoc i wsparcie. Czas zamknięcia przyczynił się do większej integracji wychowanek i wychowawców. W okresie pandemii wprowadziliśmy nowe rytuały w naszym domu, takie jak: spacerki terapeutyczne i kino domowe. Prowadziliśmy z dziećmi liczne gry i zabawy oraz zajęcia kulinarne. Działania te w dużej mierze przyczyniły się do stworzenia przyjaznej atmosfery mimo wielu obostrzeń związanych z pandemią. Brak bezpośredniego kontaktu z rodziną i rówieśnikami zastąpiliśmy rozmowami telefonicznymi, przez Messengera*

³⁴ Do 20 lipca 2021 r.

lub Skypa. Dzieci zaakceptowały brak bezpośredniego kontaktu gdyż w takiej sytuacji znaleźli się również ich koledzy i koleżanki spoza placówki.

(akta kontroli, str. 391 - 393)

2.4. Dla wszystkich 12 dzieci, których dokumentacja została poddana badaniu rzetelnie sporządzano karty pobytu dziecka, arkusze badań i obserwacji pedagogicznych i ewidencje, a wpisy w nich dokonywano na bieżąco.

Wychowawcy prowadzili karty pobytu dziecka, które zawierały wszystkie wymagane elementy wskazane w §17 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej*. Dokumenty były sporządzane jednolicie. Wpisy w kartach pobytu dziecka dotyczyły aktualnych potrzeb i problemów dzieci, identyfikowania trudności, określenia działań zaradczych. Dokonywane wpisy nie były ogólne, ani lakoniczne, nie powtarzały się również w kolejnych miesiącach.

Prowadzona w Placówce ewidencja dzieci zawierała informacje na temat: imienia i nazwiska dziecka, daty i miejsca urodzenia, adresu jego ostatniego miejsca zamieszkania oraz aktualnego adresu zamieszkania rodziców lub opiekunów prawnych.

Dla każdego z 12 dzieci pedagog zatrudniony w Placówce sporządził arkusze badań i obserwacji pedagogicznych, które prowadził w sposób usystematyzowany i spójny, odzwierciedlający wykonywaną pracę wychowawczą. Pedagog z prowadzonych zajęć przez siebie sporządzał, w sposób rzetelny karty udziału w zajęciach. Z 12 dzieci 10 uczęszczało na terapię prowadzoną w Placówce, w tym: terapię zajęciową, trening umiejętności społecznych, terapię ręki, logopedyczną, zajęcia rewalidacyjne i kompensacyjne pn. *Popołudnie z grami*. Ze wszystkich zajęć terapeutycznych prowadzonych w Domu Dziecka sporządzono karty udziału w zajęciach. Jeden wychowanek, którego dokumentację objęto badaniem nie wymagał żadnej terapii, a drugi korzystał z psychoterapii w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Dębicy.

Terapia umiejętności społecznych prowadzona była w formie warsztatów, dyskusji dotyczących m.in. technik radzenia sobie ze stresem, emocjami, sposobów negocjacji, akceptacji w grupie rówieśników. W ramach zajęć kompensacyjnych pn. *Popołudnie z grami*, grano z dziećmi w gry rozwijające koncentrację, spostrzegawczość, kreatywność, wzbogacające słownictwo (w tym: alias, scrabble, rummikub).

Z terapii prowadzonej w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Dębicy korzystało sześćoro z 12 wychowanków, których sprawy poddano analizie. Sześćoro dzieci wymagało zdiagnozowania w ww. poradni. Dla tych wychowanków psycholog w sporządzonej opinii (przekazanej do Placówki) określił zakres i kierunki pracy z dzieckiem. Dokumentacja dotycząca terapii zawierająca informacje w zakresie m.in. imienia i nazwiska wychowanka uczestniczącego w terapii, dat wizyt, przebiegu poszczególnych wizyt terapeutycznych była prowadzona w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Dębicy. Terminy wizyt poszczególnych dzieci w ww. poradni były zapisywane w *Zeszytach wizyt lekarskich u specjalistów*. W Placówce, w związku z niezatrudnieniem psychologa, nie prowadzono arkuszy badań i obserwacji psychologicznych, o których mowa w § 17 ust. 1 pkt 4 *rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej*.

Od 1 marca 2021 r. prowadzono odrębną dokumentację (w tym: ewidencję, karty pobytu, arkusze badań i obserwacji pedagogicznych) dla dzieci przeniesionych do Domu Dziecka „Jaś”. W zajęciach terapeutycznych prowadzonych w Domu Dziecka „Hanka” od 1 marca 2021 r. nie uczestniczyli wychowankowie z Domu Dziecka

„Jaś”. W latach 2019 - 2021 (z wyjątkiem okresu zamknięcia basenów i kin w związku z epidemią COVID-19) organizowano dzieciom wyjścia na basen (w tym: w okresie letnim na basen odkryty) i do kina.

(akta kontroli, str. 400 - 411, 634)

2.5. W Placówce powołano Zarządzeniem Dyrektora z 2013 r.³⁵ *Zespół ds. Okresowej Oceny Dziecka* spełniający wymogi określone w art. 137 ust. 1 i 2 *ustawy o pieczy zastępczej*. Szczegółowemu badaniu poddano osiem spraw dzieci. We wszystkich posiedzeniach zespołu uczestniczyli: Dyrektor Domu Dziecka, Dyrektor i Zastępca Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Dębicy, pedagog, wychowawcy. W posiedzeniach dotyczących trójki dzieci uczestniczył Zastępca Ośrodka Adopcyjnego w Rzeszowie, a w posiedzeniach dotyczących sytuacji jednego dziecka uczestniczył asystent rodziny.

Rodzice trojga dzieci, z uwagi na pozbawienie władzy rodzicielskiej, nie uczestniczyli w posiedzeniach zespołu ds. okresowej oceny. W przypadku trojga dzieci matka lub ojciec uczestniczyli w posiedzeniu zespołu i mieli możliwość wyrażenia opinii. W dwóch przypadkach żaden z rodziców nie uczestniczył w posiedzeniach zespołu. Rodzice zostali poinformowani o terminie posiedzenia zespołu podczas rozmów telefonicznych, z których sporządzono notatki.

Z posiedzeń zespołu sporządzano protokoły, w których dokonywano rzetelnej oceny okresowej sytuacji każdego dziecka odnoszące się do wszystkich zagadnień wskazanych w art. 136 *ustawy o pieczy zastępczej*. Każdorazowo poddawano analizie metody oraz efekty stosowanej pracy z dzieckiem, celem ich modyfikacji oraz zmiany i indywidualizacji planu pomocy dziecku. Wpisy w protokołach w tych kwestiach nie były ogólnymi zapisami w formie pojedynczych zdań. Wszystkie sporządzone podczas posiedzeń zespołu oceny zawierały podpisy osób oceniających. Zespół po dokonaniu okresowej oceny sytuacji dziecka formułował na piśmie wnioski dotyczące zasadności dalszego pobytu dziecka w placówce i przesyłał go do sądu.

W posiedzeniach zespołu dotyczących ośmiu spraw objętych badaniem nie uczestniczyli wychowankowie.

Dyrektorka wyjaśniła, że *przed posiedzeniem Zespołu do spraw Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka informowano wychowanków, że jest zwoływany Zespół i jeżeli mają gotowość mogą w nim uczestniczyć. Dotyczyło to starszych wychowanków, powyżej 12 r.ż. oraz dzieci w normie intelektualnej. Wychowankowie uczestniczyli w posiedzeniach Zespołu do spraw Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka w sytuacjach zwoływania Zespołu na okoliczność problemów z ich zachowaniem.*

(akta kontroli, str. 412 - 420; 557 - 559)

W 2020 r. wystąpiła sytuacja gdzie z powodu negatywnego zachowania dziecka zwołano posiedzenie do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka³⁶, na które zaproszono wychowanka w celu umożliwienia mu wypowiedzenia własnego zdania.

W związku z brakiem poprawy zachowania, mimo częstych rozmów z pedagogiem na temat zachowania, kontrolowania emocji, ewentualnego udziału w terapii uzależnień zostało zwołane ponownie posiedzenie zespołu 13 maja 2021 r., na którym zdecydowano o skierowaniu do Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego.

W trzech z ośmiu przypadków objętych badaniem zespół dokonał okresowej oceny sytuacji dziecka po upływie 7,5 miesiąca, w pozostałych przypadkach ocena była dokonywana nie rzadziej, niż co pół roku. Taka sama sytuacja dotyczyła w tym

³⁵ Zarządzenie nr 5 Dyrektora Domu Dziecka „Hanka” w Dębicy z dnia 30 czerwca 2013 r. w sprawie powołania Zespołu ds. Okresowej Oceny Dziecka w Domu Dziecka „Hanka” w Dębicy, dalej zespół.

³⁶ 11 grudnia 2020 r.

samym czasie jeszcze czterech wychowanków przebywających w Placówce. Starosta Powiatu Dębickiego nie zawiesił dokonywania działań związanych oceną sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej na podstawie art. 15zzzzkk ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych³⁷, który wszedł w życie od dnia 31 marca 2020 r., do dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego i stanu epidemii ogłoszonego w związku z COVID-19.

(akta kontroli, str. 412 - 420)

2.6. W sześciu z ośmiu objętych badaniem spraw zespół powołany w Domu Dziecka od 1 stycznia 2019 r. do 30 czerwca 2021 r. nie sporządził żadnych opinii wskazanych w art. 139 a ustawy o pieczy zastępczej, gdyż nie wystąpiła taka potrzeba. W przypadku dwójki rodzeństwa umieszczonych w Placówce 28 stycznia 2021 r. w związku z rozwiązaniem rodziny zastępczej w dniu 6 lipca 2021 r. odbyło się posiedzenie zespołu, w trakcie, którego sporządzono dwie rzetelne opinie do Ośrodka Adopcyjnego dla ww. dwójki dzieci. Obie opinie zostały sporządzone zgodnie ze wskazówkami wynikającymi z art. 139 a ustawy o pieczy zastępczej. Ww. opinie razem z kartami dziecka, informacjami o stanie zdrowia³⁸ oraz informacjami o rozwoju psychofizycznym³⁹ zostały 29 lipca 2021 r. wysłane do Ośrodka Adopcyjnego w Rzeszowie.

(akta kontroli, str. 421 - 429)

2.7. W Domu Dziecka „Hanka” informowano dzieci po przybyciu o prawach określonych w *Konwencji Praw Dziecka* (w tym: o prawie do informacji i wyrażania opinii w sprawach, które ich dotyczą) oraz o prawach i obowiązkach wychowanków określonych w *Regulaminie organizacyjnym* obowiązującym w Placówce. W latach 2019 - 2021 (do 23 czerwca) czterokrotnie w trakcie tzw. *Spotkań społeczności* przypominano dzieciom, jakie mają prawa, jakie instytucje zajmują się sprawami dzieci. W trakcie tych spotkań przekazywano dzieciom ulotki zawierające m.in. numery telefonów do: Specjalistycznych Ośrodków Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Wydziału Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie, Dziecięcego Telefonu Zaufania Rzecznika Praw Dziecka, Ogólnopolskiego Telefonu Zaufania dla Dzieci i Młodzieży Fundacji „Dzieci Niczyje”. Wśród tematów poruszanych w ramach ww. spotkań były tematy dotyczące epidemii COVID-19 i związanych z nią obowiązujących w danym czasie obostrzeń. Ponadto dzieciom na bieżąco przypominano m.in. o obowiązku dezynfekcji rąk, zachowania dystansu i obowiązku zakrywania ust i nosa. Tematyka rozmów oraz termin *Spotkań społeczności* była dokumentowana w formie notatek.

(akta kontroli, str. 436 - 449)

2.8. Działania reintegracyjne mające na celu powrót do rodziny biologicznej były podejmowane w 36 z 51 przypadków. Rodzice siedmiorga dzieci byli całkowicie pozbawieni praw rodzicielskich. Szóstka rodzeństwa przebywała w Placówce przez okres jednego miesiąca, po czym została umieszczona w rodzinnym domu dziecka. Wobec dwójki wychowanków nie podejmowano działań na rzecz powrotu do rodziny biologicznej z uwagi na umieszczenie w Placówce na okres od dwóch do jednego miesiąca przed osiągnięciem pełnoletności. W okresie objętym kontrolą 12 dzieci wróciło pod opiekę rodziny biologicznej, troje zostało umieszczone w rodzinie zastępczej.

³⁷ Dz. U., poz. 1842 ze zm.

³⁸ Uzupełnionymi przez pediatrę.

³⁹ Uzupełnionymi przez psychologa.

Na podstawie analizy 12 dokumentacji dzieci ustalono, że we wszystkich przypadkach badano możliwość powrotu dzieci do rodziny biologicznej. Stosowne zapisy znajdowały się zarówno w diagnozach psychofizycznych jak i planach pomocy dziecku. Działania mające na celu powrót dzieci do rodziny biologicznej były spójne z zapisami ww. dokumentach.

W czterech przypadkach rodzice byli pozbawieni władzy rodzicielskiej (nie było możliwości powrotu do rodziny biologicznej). Jednak z uwagi na dobro dziecka, tęsknotę za rodzicami, prowadzono rozmowy nakłaniające do utrzymywania kontaktu. W ośmiu przypadkach, w których rodzice mieli ograniczone prawa rodzicielskie, w zależności od zdiagnozowanego problemu podejmowano działania mające na celu powrót dzieci pod opiekę rodziców (lub jednego z rodziców), w tym:

- prowadzono rozmowy indywidualne z rodzicami na temat podjęcia leczenia odwykowego, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, sposobu okazywania dzieciom uczuć, zainteresowania ich problemami, szkód ponoszonych przez rodzinę z powodu nadużywania alkoholu;
- organizowano spotkania grupowe pedagoga z innymi rodzicami z tymi samymi problemami, na których omawiano m.in. wzmacnianie roli rodzica w rodzinie, podnoszenie kompetencji rodzicielskich, budowanie więzi rodzinnych.

Na spotkaniach z rodzicami przekazywano ulotki zawierające najważniejsze punkty poruszane na spotkaniu, w tym: *Dziesięć kroków ku temu Jak stać się lepszym rodzicem, Pedagogizacja rodziców*. Ponadto informowano gdzie można uzyskać pomoc w leczeniu uzależnień oraz przekazywano ulotki zawierające adresy i numery kontaktowe do tych miejsc.

Z 12 objętych analizą spraw czworo dzieci wróciło do rodziny biologicznej (z tego dwoje pod opiekę obojga rodziców i dwoje pod opiekę matki).

W przypadku dwójki dzieci (rodzeństwa) dzięki pracy, motywowaniu do podjęcia leczenia choroby alkoholowej, matka⁴⁰ zgłosiła się na Terapię Odwykową w Ośrodku Leczenia Uzależnień w Tarnowie, następnie kontynuowała leczenie w miejscu zamieszkania. Dzieci wróciły pod jej opiekę po 10 miesiącach od umieszczenia w Placówce⁴¹. W przypadku dwójki dzieci, które po 9 miesiącach pobytu w Domu Dziecka⁴² wróciły pod opiekę obojga rodziców, oprócz rozmów indywidualnych i spotkań grupowych, pedagog udał się z rodzicami do Ośrodka Interwencji Kryzysowych w Dębicy, w celu omówienia sytuacji prawnej rodziny, pomógł w umówieniu wizyty w Ośrodku Leczenia Uzależnień w Przecławiu.

W przypadku dwójki dzieci pozostających w Placówce⁴³ sporządzono *Program powrotu dziecka do rodziny*, w ramach, którego pedagog udał się z matką do Ośrodka Interwencji Kryzysowych w Dębicy, w celu umówienia wizyt u prawnika w związku z działaniami mającymi na celu powrót dzieci pod jej opiekę. W przypadku jednego dziecka pozostającego w Domu Dziecka⁴⁴ zachęcano matkę do podjęcia leczenia choroby alkoholowej, udziału w grupach wsparcia, podjęcia zatrudnienia. Wspierano ją m.in. poprzez wspólne napisanie CV, czy wspólną wizytę w poradni odwykowej. W przypadku jednego dziecka pozostającego na dzień 16 czerwca 2021 r. w Placówce pedagog i wychowawca prowadził rozmowy z ojcem na temat okazywania troski i miłości dzieciom, roli rodzica. Nakłaniano do częstych kontaktów osobistych i telefonicznych z dzieckiem.

(akta kontroli, str. 511 - 533)

⁴⁰ Ojciec był pozbawiony władzy rodzicielskiej.

⁴¹ Dzieci przebywały w Placówce od 28 października 2019 r. do 31 sierpnia 2020 r.

⁴² Dzieci przebywały w Placówce od 21 lutego 2019 r. do 22 listopada 2019 r.

⁴³ Wg. stanu na dzień 14 czerwca 2021 r.

⁴⁴ Wg. stanu na 14 czerwca 2021 r.

Pracownicy Domu Dziecka uczestniczyli w szkoleniach przygotowujących do działań na rzecz reintegracji rodzin, w tym:

- w latach 2011 - 2018 w pięciu szkoleniach dotyczących komunikacji w rodzinie z problemem uzależnień, prowadzenia dialogu motywującego do zmiany sytuacji, sposobu mówienia do dzieci, uczestniczyło pięciu pracowników;
- w latach 2019 - 2021 (do 28 czerwca) Dyrektor uczestniczyła w szkoleniu dotyczącym rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania przemocy domowej. W 2018 r. Dyrektor brała udział w konferencji nt. reintegracji rodzin w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

(akta kontroli, str. 534 - 535)

2.9. W Domu Dziecka prowadzono działania zmierzające do usamodzielnienia wychowanków zgodnie z Zarządzeniem nr 4 Dyrektora z 2015 r. w sprawie wprowadzenia programu przygotowującego wychowanków do samodzielności pn. *Ku dorosłości oraz planu zajęć wychowawczych, kulturalnych i specjalistycznych*, który zakładał przygotowanie dzieci do prawidłowego uczestnictwa w życiu społecznym, samodzielności zawodowej oraz życia zgodnego z powszechnie obowiązującymi normami prawnymi i społecznymi. Podejmowano działania w obszarach: wspomaganie procesu nabywania wiedzy i wyboru ścieżki zawodowej; wspomaganie procesu umiejętności zawodowych; nabywania umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego; przygotowania do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym.

Wobec sześciu wychowanków, których dokumentację poddano badaniu, działania zmierzające do usamodzielnienia w stopniu dostosowanym do wieku, rozwoju i doświadczenia rozpoczęto po umieszczeniu w Placówce według *Programu Ku dorosłości*. Działania te polegały m.in. na: nauce samodzielnego prania odzieży i korzystania z pralki automatycznej; prasowania; nauce samodzielnego przygotowywania posiłków (w tym: kanapek, zapiekanek, frytek, gotowania pierogów); nauce utrzymywania czystości, porządku w pokojach i ogrodzie (w tym: sadzenia kwiatów, krzewów, plewienia, koszenia); nauce samodzielnego załatwiania spraw urzędowych (w tym: wyrobienia dowodu osobistego, założenia konta w banku). Ponadto chłopców uczono dokonywania drobnych napraw sprzętów domowych (w tym: wieszania obrazów, skręcania szafek).

(akta kontroli, str. 536 - 542)

We wszystkich sześciu sprawach objętych badaniem wyznaczono opiekuna usamodzielnienia, z tego: w czterech przypadkach, na co najmniej rok przed osiągnięciem pełnoletności, w dwóch przypadkach w okresie krótszym niż rok przed uzyskaniem pełnoletności⁴⁵.

Dyrektor wyjaśniła, że w jednym przypadku opiekun usamodzielnienia powinien zostać wyznaczony do 7 maja 2019 r. a wyznaczono go 28 maja 2019 r. Powodem tej sytuacji był problem wychowanki ze wskazaniem opiekuna usamodzielnienia mimo licznych rozmów wychowawczych z nią. W drugim przypadku chłopiec został przyjęty do placówki 16 sierpnia 2016 r., a 18 lat kończył 25 września 2016 r. w związku z powyższym nie było możliwości wyznaczenia opiekuna usamodzielnienia w terminie nie krótszym niż rok przed ukończeniem 18 roku życia.

(akta kontroli, str. 543 - 556)

Dla wszystkich sześciu wychowanków indywidualne programy usamodzielnienia ukierunkowane na zdobywanie uprawnień odpowiadających zidentyfikowanym

⁴⁵ W jednym przypadku było to z opóźnieniem 21 dni, a w drugim przypadku opiekuna usamodzielnienia wyznaczono 7 października 2016 r., a wychowanek został umieszczony w Placówce 16 sierpnia 2016 r. Pełnoletność osiągnął 25 września 2016 r.

mocnym stronom i predyspozycjom, zostały opracowane przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia oraz zatwierdzone przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Dębicy. Wszystkie *indywidualne programy usamodzielnienia* zawierały elementy wskazane w art. 145. ust. 1 *ustawy o pieczy zastępczej*. Dwa z sześciu indywidualnych programów usamodzielnienia zostały opracowane w terminie krótszym niż miesiąc do osiągnięcia przez osobę usamodzielnianą pełnoletności (tj. jeden 22 dni przed osiągnięciem pełnoletności, a drugi 12 dni po osiągnięciu pełnoletności).

Dyrektor wyjaśniła, że *w jednym przypadku indywidualny program usamodzielnienia został opracowany w terminie krótszym niż 30 dni przed ukończeniem 18 roku życia w związku z okresem pandemii i utrudnioną możliwością konsultacji, a następnie zatwierdzenia programu przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Dębicy. W drugim przypadku wychowanek został umieszczony w placówce 16 sierpnia 2016 r. Program usamodzielnienia winien zostać opracowany i zatwierdzony do 25 sierpnia 2016 r. W tak krótkim czasie nie było możliwości zaplanowania dla wychowanka działań zmierzających do usamodzielnienia. Aby opracować ww. program musimy wychowanca poznać; jego zainteresowania, mocne strony i możliwości jak również plany na przyszłość.*

(akta kontroli, str. 543 - 556)

Indywidualne programy usamodzielnienia zawierały informacje dotyczące zdobywania wykształcenia i nabywania dodatkowych umiejętności, zdobywania/podwyższania kwalifikacji zawodowych, w tym kursów: spawania metodą MIG⁴⁶ i TIG⁴⁷; na prawo jazdy kategorii C; obsługi wózków widłowych; Baristy I stopnia.

Pięciu wychowanków uczestniczyło w kursie na prawo jazdy kategorii B (z tego czterech uzyskało prawo jazdy, a jeden do 15 czerwca 2021 r. nie zdał egzaminu). Jedna wychowanka z uwagi na orzeczenie o niepełnosprawności nie mogła się starać o uzyskanie uprawnień do prowadzenia samochodu osobowego. Jej zapewniono udział w tygodniowych pobytach na mieszkaniu treningowym prowadzonym przez Stowarzyszenie Radość w Dębicy, w celu ułatwienia nabycia umiejętności samodzielnego funkcjonowania.

(akta kontroli, str. 543 - 554)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Diagnozy psychofizyczne w czterech⁴⁸ z 12 spraw zostały opracowane w terminie powyżej 14 dni, tj. od 17 do 49 dni od momentu przyjęcia dziecka do Placówki. W sprawach tych nie oczekiwano na dokumenty od innych podmiotów istotnych dla opracowania diagnoz. Zgodnie z § 14 ust. 1 *rozporządzenie w sprawie pieczy zastępczej* wskazuje, że *diagnozę psychofizyczną dziecka sporządza się niezwłocznie po przyjęciu dziecka do placówki opiekuńczo-wychowawczej albo do regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej.*

Dyrektor wyjaśniła, że *diagnozy psychofizyczne nie zostały sporządzone niezwłocznie po przyjęciu dziecka do placówki w związku z brakiem możliwości realizacji tego zadania. Umieszczenie w placówce jest bardzo trudną i stresującą sytuacją dla dziecka. Podczas pierwszych dni dziecko traktuje nas z dystansem, nie chce nawiązywać dialogu, często płacze. W takich warunkach nie ma możliwości uzyskania informacji na temat dziecka i jego rodziny. W pierwszej kolejności*

⁴⁶ Metoda MIG (ang. metal inert gas) to spawanie elektrodą topliwą w osłonie argonu lub helu.

⁴⁷ Metoda TIG (Tungsten Inert Gas) polega na wytwarzaniu łuku elektrycznego za pomocą nietopliwej elektrody wolframowej w osłonie gazu obojętnego.

⁴⁸ Sprawy nr: 5/2019/K; 6/2020/J; 7/2020/M; 8/2020/S.

stwarzamy wychowankowi poczucie bezpieczeństwa, niezbędne do prawidłowego funkcjonowania. Długość tego etapu jest zależna od wieku dziecka i jego dotychczasowych doświadczeń. Po przybyciu dziecka do placówki nawiązujemy kontakt z przedstawicielami instytucji, które pracowały z rodziną biologiczną, aby pozyskać jak najwięcej informacji niezbędnych do sporządzenia diagnozy. Są to np. kuratorzy sądowi, asystenci rodzin, pracownicy socjalni, pracownicy Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie. W tym czasie uzupełniamy również brakującą dokumentację dot. dziecka. Najkrótszym okresem opracowania diagnozy psychofizycznej dla wychowanków objętych szczegółowym badaniem był czas siedmiu dni.

(akta kontroli, str. 266 - 279, 313 - 315)

2. W Placówce nie prowadzono arkuszy badań i obserwacji psychologicznych, o których mowa w § 17 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej. Było to spowodowane niezatrudnieniem psychologa.

Dyrektor wyjaśniła, że w placówce nie prowadzono arkuszy badań i obserwacji psychologicznych w związku z tym, że placówka nie zatrudnia psychologa. Z wychowankami pracował psycholog zatrudniony w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Dębicy a od 1 lipca br. także psycholog z firmy Euro - Medica. Dokumenty w zakresie pracy psychologicznej z naszymi wychowankami znajdują się w ww. instytucjach. Jednakże z badań przeprowadzanych w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej otrzymywaliśmy dokumentację dot. dziecka, tj. opinię, na podstawie której pracowaliśmy z dzieckiem, a która znajduje się w aktach osobowych dziecka. Ponadto pedagog lub wychowawca ściśle współpracuje z psychologiem diagnozującym lub udzielającym wsparcia wychowankowi poprzez rozmowy na temat przebiegu i efektów pracy z dzieckiem.

Niestety w aktach osobowych wychowanków prowadzonych w Placówce brakowało informacji dotyczących przebiegu terapii prowadzonej w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Dębicy.

(akta kontroli, str. 400 - 411, 635 - 636)

3. Placówce za wyjątkiem posiedzenia zespołu zwołanego 11 grudnia 2020 r. w związku z negatywnym zachowaniem dziecka, nie zwoływano posiedzeń zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka od 1 października 2020 r. do 12 maja 2021 r. Zespół dokonał okresowej oceny siedmiorga dzieci⁴⁹ po upływie 7,5 miesiąca. Zgodnie z art. 138 ust. 1 i 2 ustawy o pieczy zastępczej; zespół dokonuje okresowej oceny sytuacji dziecka w miarę potrzeb i nie rzadziej, niż co pół roku.

Starosta Powiatu Dębickiego nie zawiesił dokonywania działań związanych z oceną sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej na podstawie art. 15zzzzkk ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, który wszedł w życie od dnia 31 marca 2020 r., do dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego i stanu epidemii ogłoszonego w związku z COVID-19.

Dyrektor wyjaśniła, że zespół dokonał oceny po upływie 7,5 miesiąca w związku ze stanem epidemii. Planowany termin posiedzenia Zespołu przypadła na marzec 2021 r., w czasie szczytu zachorowań na COVID-19. Zgodnie z Procedurą bezpieczeństwa w okresie epidemii Sars-CoV-2, stanowiącą załącznik do Zarządzenia Nr 6 Dyrektora Domu Dziecka „Hanka” w Dębicy z dnia 9 listopada 2020 r. nakazującą ograniczanie przebywania osób trzecich w placówce do minimum oraz w związku z obowiązkiem zapewnienia wychowankom i pracownikom

⁴⁹ Szczegółowym badaniem objęto trzy sprawy.

bezpiecznych warunków w budynku placówki nie zwoływaliśmy posiedzeń Zespołu z wyjątkiem Zespołu zwołanego na okoliczność problemów z zachowaniem jednego z wychowanków. W tej sytuacji zaprosiliśmy 2 osoby z zewnątrz, tj. Dyrektora i Zastępcę Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Dębicy. Niezwłocznie po ustabilizowaniu się sytuacji epidemicznej i znaczącym spadku zachorowań zwołano posiedzenie zespołu.

(akta kontroli, str. 418 - 420, 426 - 429)

4. Opiekę w godzinach nocnych nad dziećmi w grudniu 2019 r. 14 razy sprawował tylko jeden wychowawca⁵⁰, a w tym czasie w Placówce przebywało 23 wychowanków. Zgodnie z § 20 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej w okresie od dnia 2 stycznia 2013 r. do dnia 1 stycznia 2021 r., w placówce opiekuńczo-wychowawczej, w której przebywa więcej niż 14 dzieci, w godzinach nocnych opiekę sprawują, co najmniej dwie osoby pracujące z dzieckiem, w tym jeden wychowawca.

Dyrektor wyjaśniła, że sytuacja ta była spowodowana nieobecnościami dwóch wychowawców z powodu choroby. W związku z tym nie było możliwości ułożenia harmonogramu zapewniającego dyżur dwóch wychowawców w trakcie tych nocy. W okresie tym dyżur pod telefonem pełnił dyrektor i w razie sytuacji trudnych, (które się nie zdarzyły) wychowawca miał obowiązek wezwać dyrektora. Od wielu lat, dzięki właściwym i wzmożonym oddziaływaniom wychowawczym nasze dzieci nie sprawiają większych problemów, nie ma demoralizacji, ucieczek, awantur itp. Dyżury nocne są spokojne, bez konieczności interwencji. Cały proces wychowawczy odbywa się w dzień. Dlatego przy zaniżonej obsadzie wychowawczej w harmonogramie ustalono dyżur jednej osoby podczas ww. nocy.

(akta kontroli, str. 396 - 399)

5. W jednej z sześciu spraw opiekun usamodzielnienia został wyznaczony z opóźnieniem 21 dni w stosunku do terminu określonego w przepisie art. 145 ust. 2 ustawy o pieczy zastępczej, zgodnie z którym osoba usamodzielniania, co najmniej rok przed osiągnięciem przez nią pełnoletności wskazuje osobę, która podejmuje się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia oraz przedstawia pisemną zgodę tej osoby.

Dyrektor wyjaśniła, że opiekun usamodzielnienia powinien zostać wyznaczony do 7 maja 2019 r. a wyznaczono go 28 maja 2019 r. Powodem tej sytuacji był problem wychowanki ze wskazaniem opiekuna usamodzielnienia mimo licznych rozmów wychowawczych z nią.

(akta kontroli, str. 543 - 556)

6. Jeden z sześciu indywidualnych programów usamodzielnienia został opracowany, z naruszeniem przepisu art. 145 ust. 4 ustawy o pieczy zastępczej, tj. w terminie krótszym niż miesiąc do osiągnięcia przez osobę usamodzielnianą pełnoletności (22 dni przed osiągnięciem pełnoletności).

Dyrektor wyjaśniła, że indywidualny program usamodzielnienia został opracowany w terminie krótszym niż 30 dni przed ukończeniem 18 roku życia w związku z okresem pandemii i utrudnioną możliwością konsultacji, a następnie zatwierdzenia programu przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Dębicy.

(akta kontroli, str. 543 - 556)

⁵⁰ Noce z: 1 na 2 grudnia 2019 r.; 3 na 4 grudnia 2019 r.; 4 na 5 grudnia 2019 r.; 5 na 6 grudnia 2019 r.; 8 na 9 grudnia 2019 r.; 9 na 10 grudnia 2019 r.; 10 na 11 grudnia 2019 r.; 11 na 12 grudnia 2019 r.; 12 na 13 grudnia 2019 r.; 14 na 15 grudnia 2019 r.; 16 na 17 grudnia 2019 r.; 17 na 18 grudnia 2019 r.; 18 na 19 grudnia 2019 r.; 19 na 20 grudnia 2019 r.;

OCENA CZĄSTKOWA

Działania opiekuńczo-wychowawcze realizowane w Domu Dziecka „Hanka” były dopasowane do zdiagnozowanych potrzeb dzieci. Dla każdego wychowanka sporządzono zgodnie z obowiązującymi przepisami rzetelne diagnozy psychofizyczne, plany pomocy, karty pobytu i udziału w zajęciach prowadzonych przez pedagoga i osoby prowadzące terapie. Liczba dzieci uczestnicząca w zajęciach prowadzonych przez wychowawców, pedagoga i osoby prowadzące terapie była zgodna z ustawowymi wymogami w tym zakresie. Wszystkim wychowankom zapewniono świadczenia określone w § 18 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej* oraz warunki umożliwiające zdalne nauczanie.

W Placówce opracowano regulacje wewnętrzne w zakresie sposobu przekazywania i dokumentowania informacji o dzieciach, procedury postępowania w przypadku przemocy, prawa i obowiązki wychowanków, w tym dotyczące kar i nagród. Uregulowania, zasady i systemy oceny określały zasady pozytywnej dyscypliny, a przyjęte metody wychowawcze oraz zapisy dotyczące systemów oceny nie naruszały godności dziecka i służyły prawidłowemu procesowi wychowawczemu. Podejmowane działania zmierzające do usamodzielnia były dostosowane do wieku, możliwości i zainteresowań podopiecznych. W Placówce prowadzono adekwatne do potrzeb działania reintegracyjne, których celem było umożliwienie powrotu dzieci do rodzin biologicznych.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na: sporządzaniu diagnoz psychofizycznych ze zwłoką wynoszącą nawet 49 dni po przyjęciu dziecka do Placówki, nieprowadzeniu arkuszy badań i obserwacji psychologicznych, dokonywaniu okresowych ocen sytuacji dziecka z niezachowaniem ustawowego terminu niezapewnieniu wymaganej przepisami *rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej* opieki w godzinach nocnych, co najmniej dwóch osób, wyznaczeniu w jednym przypadku opiekuna usamodzielnienia oraz opracowaniu indywidualnego programu usamodzielnienia z naruszeniem terminów wynikających z przepisów *ustawy o pieczy zastępczej*.

OBSZAR

3. Działania w domach dziecka podejmowane w związku z wystąpieniem sytuacji epidemicznej spowodowanej COVID-19.

3.1. Dyrektor zarządzeniem w sprawie wprowadzenia „*Procedur bezpieczeństwa w okresie epidemii COVID-19*”⁵¹ wprowadziła w Placówce zasady regulujące sposób postępowania w sytuacji epidemicznej dotyczące m.in.: zapewnienia całodobowej opieki, zaspokojenia niezbędnych potrzeb, w tym ochrony przed możliwością zakażenia. Działania i środki zapobiegawcze określone w *procedurach bezpieczeństwa* miały zapewnić wychowankom i pracownikom placówki bezpieczne warunki życia i pracy w czasie epidemii. Odnosiły się do organizacji pracy Placówki, obowiązków pracowników, organizacji żywienia, postępowania na wypadek podejrzenia zakażenia koronawirusem u pracownika lub wychowanka, odwiedzania dzieci przez rodzinę.

W okresie od 14 marca 2020 r. do 1 czerwca 2020 r. w Domu Dziecka obowiązywał zakaz wstępu do Placówki osób trzecich. Po 1 czerwca 2020 r. zarządzono ograniczenie przebywania osób trzecich w Placówce do minimum z zachowaniem

⁵¹ Zarządzenie Nr 1 Dyrektora Domu Dziecka „Hanka” w Dębicy z dnia 14 marca 2021 r. w sprawie wprowadzenia „*Procedur bezpieczeństwa w okresie epidemii COVID-19*”, zmienione zarządzeniami nr 3 z 1 czerwca 2020 r. i zarządzeniem nr 6 z 9 listopada 2020 r., dalej: *zarządzenie* lub *procedury bezpieczeństwa*.

wszelkich środków ostrożności (w tym: zakrywanie ust i nosa, dezynfekcja rąk) w wyznaczonych obszarach. Przy wejściu do budynku zorganizowano strefę odkażania rąk, z dystrybutorami płynów do dezynfekcji i informacją o konieczności i prawidłowej dezynfekcji rąk. Zobowiązano wychowawców m.in. do: wyjaśniania dzieciom, jakie zasady bezpieczeństwa obowiązują w Placówce i poza nią w czasie epidemii w sposób wzmacniający poczucie bezpieczeństwa i odpowiedzialności za swoje zachowanie, systematycznego przypominania dzieciom zasad higieny (w tym: dezynfekowania i mycia rąk, konieczności zasłaniania ust i nosa, unikania dotykania oczu), zawiadomienia Dyrektora o niepokojących objawach występujących u dziecka i odseparowania go w izolację, wietrzenia pomieszczeń, dezynfekowania powierzchni dotykanych przez pracowników i wychowanków (w tym: klamek, uchwyty, poręczy, krzeseł). W *procedurach bezpieczeństwa* określono również zasady postępowania w sytuacji podejrzenia zakażenia wirusem SARS-CoV-2 u wychowanka lub pracownika Domu Dziecka.

W okresie obowiązywania całkowitego zakazu wstępu do Placówki (tj. od 14 marca do 1 czerwca 2020 r.) obowiązywał również całkowity zakaz odwiedzin dzieci w budynku Domu Dziecka. Dopuszczono w wyjątkowych sytuacjach możliwość kontaktu osobistego wyłącznie na zewnątrz budynku przy zachowaniu dystansu i w maseczkach zakrywających usta i nos. W okresie tym zapewniono dzieciom kontakt z rodzinami poprzez rozmowy telefoniczne lub przy wykorzystaniu innych kanałów komunikacji zdalnej. W okresie obowiązywania ograniczenia przebywania osób trzecich do minimum (tj. od 1 czerwca 2020 r.) dopuszczono osobiste kontakty. Zalecono jednak, żeby te kontakty odbywały się na świeżym powietrzu, ewentualnie w wyznaczonym pomieszczeniu.

W zakresie przyjmowania nowych wychowanków wprowadzono m.in.: odseparowanie dziecka na okres, co najmniej 10 dni od innych podopiecznych, wydzielenie na ten czas osobnych naczyń (w tym: szklanek, talerzy, sztućców), spożywanie posiłków w pokojach. W sytuacjach urlopowania dzieci wprowadzono konieczność przeprowadzania wywiadów z rodzicami (lub innymi członkami rodziny, do których urlopowano dziecko) przed i po urlopowaniu dziecka. W okresie epidemii od 2 marca 2020 r. do 26 lipca 2021 r. do Placówki zostało przyjętych 11 dzieci. W tym okresie na COVID-19 chorowało dwóch wychowawców, a wśród dzieci nie było przypadków zakażenia wirusem SARS-CoV-2. Choroba wychowawców nie miała wpływu na normalne funkcjonowanie Domu Dziecka i bezpieczeństwo dzieci. W latach 2019-2021 żaden wychowanek Domu Dziecka nie przebywał w MOS/MOW, w związku z tym nie przyjmowano do Placówki dzieci przebywających w tych ośrodkach z uwagi na ich zamykanie w czasie epidemii COVID-19.

(akta kontroli, str. 560 - 572)

Dyrektor wyjaśniła, że w pierwszym okresie pandemii od marca do czerwca 2020 r. wychowawcy i wychowankowie musieli zmierzyć się z nową rzeczywistością, która wywoływała poczucie lęku i zagrożenia. Z wychowankami zarówno pedagog jak i wychowawcy przeprowadzali szereg rozmów mających na celu przekazanie rzetelnych informacji na temat możliwości zarażenia się wirusem, przebiegiem choroby oraz działaniami zmniejszającymi ryzyko zarażenia Sars-CoV-2. Informacje były przekazywane w formie pozytywnej, aby wzmocnić poczucie bezpieczeństwa i odpowiedzialności za swoje zachowanie. Szczególnym ograniczeniem dla dzieci był brak bezpośrednich kontaktów z rodziną. Rekompensowaliśmy tą uciążliwość poprzez zachęcanie do rozmów telefonicznych, przez messenger, Skypa. Organizowaliśmy dzieciom takie rozmowy. Ogromnym problemem była nauka zdalna, w trakcie, której wychowawca musiał zastąpić nauczyciela. Wychowawca został obarczony realizowaniem całego programu dydaktycznego na wszystkich

poziomach nauczania. Wychowawcy realizowali również zajęcia dodatkowe typu rewalidacja, muzykoterapia. Dodatkowym utrudnieniem w nauczaniu zdalnym były zróżnicowane formy przysyłania treści programowych: gmail, dziennik elektroniczny, poczta elektroniczna, Messenger, które powodowały zamieszanie i często konieczność poszukiwania tych treści. Każdy nauczyciel miał indywidualny system przekazywania materiału edukacyjnego. Problem sprawiało również odsyłanie wykonanych zadań. Bardzo utrudnione, a czasami wręcz niemożliwe było uzyskanie konsultacji lekarskiej w związku z chorobą wychowanka gdyż lekarze rodzinni POZ stosowali teleporadę. Często towarzyszył nam niepokój związany z brakiem pewności właściwej diagnozy u dziecka.

Trudnym okresem w pracy opiekuńczo-wychowawczej było ogłoszenie „lockdownu” i brak możliwości wyjazdów do rodzin, wyjść do kolegów i koleżanek, organizacji wycieczek itp. Aby zmniejszyć niepokój i napięcie u wychowanków pedagog i dyrektor organizowali „spacerki terapeutyczne”, tj. wyjścia z wychowankiem lub wychowankami (w zależności od obostrzeń) na spacer, a w trakcie rozmowy na nurtujące ich problemy.

(akta kontroli, str. 557 - 559)

3.2. Od 11 marca 2020 r. do 26 marca 2021 r. Placówka otrzymała 20 wskazówek i zaleceń związanych z postępowaniem w sytuacji epidemicznej i dotyczących odpowiedniego zabezpieczenia dzieci przed zakażeniem przekazanych m.in. przez: Wojewodę Podkarpackiego, Starostę, PCPR w Dębicy. Otrzymane wskazówki były spójne i odnosiły się m.in. do konieczności współpracy z właściwymi terytorialnie służbami sanitarnymi i przestrzegania zasad bezpieczeństwa i wskazówek GIS⁵² w zakresie przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się zakażeń wirusem SARS-CoV-2. Placówka otrzymała także opracowane przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej i zaakceptowane przez GIS *Rekomendacje i instrukcje dla pieczy zastępczej dotyczące zapobiegania zakażeniom wirusem SARS-CoV-2*.

Otrzymywane w trakcie epidemii zalecenia były uwzględniane w zmianach zarządzenia dotyczących obowiązujących w Placówce *procedur bezpieczeństwa* oraz stosowane w realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych w Domu Dziecka. Zastosowanie *procedur bezpieczeństwa* dotyczących m.in. nowo przyjmowanych wychowanków, urlopowania dzieci, organizacji kontaktów z rodzinami, postępowania na wypadek podejrzenia zakażenia koronawirusem pracownika lub wychowanka spowodowało, że żadne dziecko nie chorowało na COVID-19, a zakażenie wirusem SARS-CoV-2 dwóch pracowników nie rozprzestrzeniło się na pozostały personel i dzieci. W celu ułatwienia przepływu informacji w zakresie koniecznych działań poprawiających bezpieczeństwo wychowanków w trakcie epidemii Dyrektor wprowadziła zarządzeniem⁵³ *zeszyt poleceń*, w którym na bieżąco zamieszczano otrzymywane polecenia, informacje, rekomendacje dotyczące przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się zakażeń wirusem SARS-CoV-2 w Placówce. Wychowawcy zostali zobowiązani do bieżącego zapoznawania i stosowania zawartych w nim poleceń, rekomendacji.

(akta kontroli, str. 574 - 602)

3.3. Dyrektor na spotkaniu 7 lipca 2020 r. w sprawie możliwości uzyskania wsparcia rzeczowego w ramach projektu *Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii Covid-19* współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego zorganizowanym przez PCPR w Dębicy, zgłosiła zapotrzebowanie na

⁵² Główny Inspektor Sanitarny.

⁵³ Zarządzenie nr 2 Dyrektora Domu Dziecka „Hanka” w Dębicy z 20 marca 2020 r. w sprawie wprowadzenia *Zeszytu poleceń związanych z bezpieczeństwem wychowanków w trakcie pandemii SARS-CoV-2*.

sprzęt i środki, które Placówka mogła pozyskać w ramach projektu, tj. 20 laptopów, wyposażenie miejsca kwarantanny/izolacji dla wychowanków oraz środki ochrony indywidualnej. W ramach ww. projektu Dom Dziecka otrzymał:

- 8 października 2020 r. 2000 sztuk rękawiczek ochronnych, 400 sztuk maseczek ochronnych, 24 litry płynu dezynfekcyjnego;
- 26 października 2020 r. 20 laptopów wraz z oprogramowaniem;
- 30 października 2020 r. wyposażenie miejsca kwarantanny/izolacji (w tym: stół z dwoma krzesłami, szafę z przesuwanymi drzwiami, komodę z szufladami, półkę nad łóżko, lampę stojącą podłogową).

Placówka nie zwracała się do Starostwa Powiatowego w Dębicy o przyznanie dodatkowych środków finansowych w związku z epidemią COVID-19. Sprzęt komputerowy posiadany przez Placówkę w marcu 2020 r. był wystarczający do prowadzenia nauki zdalnej w formie przesyłania i odsyłania materiałów edukacyjnych. Otrzymane w ramach projektu laptopy zostały wykorzystane przez dzieci do edukacji zdalnej w roku szkolnym 2020/2021, a pozyskane wyposażenie do urządzenia w Placówce miejsca izolacji/kwarantanny. W Placówce w okresie od 17 marca 2020 r. do 31 maja 2020 r. zostały zatrudnione dwie opiekunki dziecięce na ½ etatu w celu wsparcia wychowawców w pomocy dzieciom w nauce zdalnej oraz dezynfekcji klamek, poręczy, korytarzy, schodów.

(akta kontroli, str. 557 - 559, 608 - 625)

Placówka w ramach własnych środków finansowych zakupiła środki ochrony osobistej (w tym: w marcu 2020 r. 50 maseczek ochronnych, 10 litrów żelu antybakteryjnego do rąk, 10 litrów płynu antybakteryjnego do powierzchni; w kwietniu 2021 r. 150 sztuk maseczek chirurgicznych, 15 litrów żelu do rąk, 10 litrów płynów antybakteryjnych do powierzchni i dwa płyny w pojemniku ze spryskiwaczem do dezynfekcji powierzchni, 500 szt. rękawiczek jednorazowych). Starostwo Powiatowe w Dębicy przekazało 6 kwietnia 2020 r. 15 litrów płynu do dezynfekcji. W dniu 20 maja 2020 r. w związku z zapotrzebowaniem zgłoszonym do Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego na środki ochrony osobistej Placówka otrzymała 300 sztuk maseczek ochronnych, 200 sztuk rękawiczek ochronnych i 10 litrów płynów do dezynfekcji rąk⁵⁴. W ramach złożonego do Ministerstwa Zdrowia zapotrzebowania na płyny do dezynfekcji rąk i powierzchni 12 listopada 2020 r. Powiat Dębicki przekazał do Domu Dziecka 100 litrów płynu do dezynfekcji rąk, 75 litrów płynu do dezynfekcji rąk i powierzchni oraz 50 litrów płynu do dezynfekcji powierzchni. Ponadto, 13 listopada 2020 r. PCPR w Dębicy na podstawie zapotrzebowania zgłoszonego do Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego przekazało Placówce środki ochrony osobistej (w tym: fartuchy, półmaski, gogle ochronne, przyłbice, rękawiczki jednorazowe, czepki ochronne i maski chirurgiczne). Placówka zgłosiła do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie chęć pozyskania m.in. środków ochrony osobistej, płynów do dezynfekcji w ramach projektu pn. *Liderzy kooperacji* realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014 - 2020. W związku z tym otrzymała m.in.:

- 20 lipca 2020 r. - maseczki chirurgiczne, rękawiczki jednorazowe, środki do dezynfekcji rąk i powierzchni, termometry bezdotykowe, kombinezony jednorazowe, fartuchy ochronne, przyłbice;
- 21 sierpnia 2020 r. - chusteczki alkoholowe do dezynfekcji;
- 3 września 2020 r. – ozonator powietrza.

(akta kontroli, str. 607, 618 - 625)

⁵⁴ Środki ochrony osobistej zostały przekazane przez Powiat Dębicki.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W Domu Dziecka wprowadzono i właściwie realizowano procedury postępowania normujące zasady funkcjonowania w trakcie epidemii COVID-19. Wdrażano i stosowano otrzymywane zalecenia związane z postępowaniem w sytuacji epidemicznej. Otrzymany w ramach projektu *Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii Covid-19* sprzęt komputerowy oraz meble zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem. Ponadto, zabezpieczono wystarczającą ilość środków ochrony osobistej.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Sporządzanie diagnoz psychofizycznych niezwłocznie po przyjęciu dziecka do Placówki, stosownie do przepisu § 14 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej*.
2. Sporządzanie arkuszy badań i obserwacji psychologicznych zgodnie z przepisem § 17 ust. 1 pkt 4 *rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej*.
3. Zapewnienie dokonywania okresowych ocen sytuacji dziecka w terminie określonym w przepisie art. 138 ust. 1 *ustawy o pieczy zastępczej*.
4. Zapewnienie, aby programy usamodzielniania były opracowane w terminie określonym w przepisie art. 145 ust. 4 *ustawy o pieczy zastępczej*.
5. Podjęcie działań mających na celu wskazywanie przez wychowanków opiekuna usamodzielniania, co najmniej rok przed osiągnięciem pełnoletności, tj. w terminie wskazanym w przepisie art. 145 ust. 2 *ustawy o pieczy zastępczej*.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach: jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego

Rzeszów, dnia 15 października 2021 r.

Kontroler
Agnieszka Pomykała
Starszy inspektor k. p.

/-/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Dyrektor
Wiesław Motyka

/-/